

Tū'un é vā'a iña Xuva ko e xntée na'a San Juan

Tū'un Xuva kō e kúvi ñatī

¹ Nte dá iñi ntu'u ñuxiví sa ne, e dúkuan tuvi Tú'un san. Tuví dadii ña ni Xuva kō né, Xuva ko ñā di. ² Divi ñā é tuví dadii ña ni Xuya ko ūun tsi nte dá iñi ntu'u ñuxiví sa. ³ Un ntíí ntíí é ío ne, mii ñā de kú'vē ña. Ña túvī nee iñá te ña ni de kú'vē ña. ⁴ Divi ñā é kantito ña ne, tā'xi ña un ntí'í é ío. Ntuvia iña ñā ne, kaxi'í nuu iña ko un ntíí ntíí o. ⁵ Kaxi'í nuu ñu'ú san mi dóo neé ne, ña kúvi vī é neé san nánta'va.

⁶ Xío uun ñā'a, ña táxnuu Xuva kō, ñā nanī Juan. ⁷ Divi tsíñu ña é kāda ntaa ña iña ñu'ú san, vata koo é na kuīnti'xe un ntíí ntíí ña'a san Xuva ko kuēnta iña tú'un é kāka'an ña. ⁸ Ñā tē divi ñā e kúvi ñā ñu'ú san, tsí da ti tsi táxnuu Xuva ko ñā é kā'an ñā kuenta iña ñu'ú san. ⁹ Ña e kúvi ñu'u nti'xe ne, vé'xi ña ñuxiví san ne, nāxi'í nuu ña iña un ntíí ntíí ña'a san.

¹⁰ Īka ña ñuxiví sa ne, kuān te mii ña de kú'vē ñā ne, ña ntoo ñuxiví sa ne, ñā ni nakīnī ña ña xoo ñā'a ña. ¹¹ Xée ña ñūú mii ñā, ntá tsi ña ñuú ña ne, ña ni ntío ña nakīnī ña ña. ¹² Ntá tsi xoo ñā'a, ña é nakīnī ña ne, xé'e ñā é kúvi ña i'xá Xuva kō, da xōó ka ñā'a, ña e ntákuinti'xe i ña. ¹³ Kuvi ña i'xá Xuva kō ne, ñā tē ntákaku ña vata ō ntákaku ña'a ñuxivi; ñā te ñā'a san ntáde ña é kōo i'xá ña, tsí mii Xuva kō ntío ña é kúvi ña i'xá ña.

¹⁴ Divi Tū'un tsikán ne, kuvi ñatī ne, íntoo ña ni kō. Iní o tsi dóo va'á ña ne, dōo kakuinima ñā kō. Da mii tsí é nuu é ntaā í kaka'an ña. Vá'ā kue'en ñā

vata ō va'á Xuva kō, tsí da xé I'xá mii ña ñā. ¹⁵ Juaan sán ne, kaka'an ñá kuenta iña ña:

—Ña sá'á ne, ña ñā é kaka'án u kuenta iña ña. Ña ñā é vé'xi ña ata kō ne, dií ka ka'nu ña'a ña é xu'u, tsí dií ka di'na tuví ña da káku u —ka'an ña.

¹⁶ É nī'i ko, un ntí ntí o, é vā'á iña ña, e dá mii tsí é ntékú ka doméni e tá'xi ña kō. ¹⁷ Tsí leí san ne, xée ntā'a Muísee, ntá tsi e dóo kakuinima Xúva ko ko, ni tū'un é nuu é ntaā í san ne, xée kuēnta iña Jesúcristu. ¹⁸ Nté uun ito vata xoó kiní i Xuva kō. Ntá tsi I'xá mii ña e dóo kakuinima ñá ne, kantada ntaa ñá ni kō nté kaa Xuva kō.

*É kaka'án Juaan Bautista kuenta iña Jesúcristu
(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)*

¹⁹ Ña Israee, ñá ntoo Jerusaleén ne, taxnūu ña dutú san nī ña levitá san é tsixe'e ñā Juaán san xoo ñá'a ntu ña. ²⁰ Juaán san ne, kantada ntaa ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—Ña te dívi u é Cristú u —ka'an ña.

²¹ Tsixe'e xtuku ña ñā:

—¿Xoó ntu ña'a nto kuan? ¿Ō ña Elia ntú nto, kuān? —ka'an ña.

—Ñā'á ni san —ka'án Juaan.

—¿Vá ña ña'á ntu ntō ña ka'án naa Xuva ko, ña tsíkan? —ka'an ña.

—Ñá'ā —ka'an Juaan.

²² Kidáā ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Ká'an nto xoo ñá'a nto vata koo é kūvi ka'an ntí nī ña táxnūu ntí. ¿Nté ntu koo ka'an nto kuenta iña mii nto? —ka'an ña.

²³ Kidáā ne, kaka'án Juaan:

—Xu'ú ne, kūdii uun tatsin é kaika má kū'u kan, é kakana: “Na kōo tú've ntó itsi ntaa kuénta iña

Tó'o kō", vata ō xntée na'a ñá ka'án naa Xuva ko, ñá nani Isāia, kídaā —ka'an ña.

²⁴ Ña táxnūu ña fariseu é kā'an ñá nī Juaán ne,
²⁵ tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kuí kanakūtsi ntute ku nto ña'a sán tē ña te Crístu nto, tē ña te Élia nto, tē ña te ña divi ña ka'án naa Xuva ko ntō? —ka'an ña.

²⁶ Kaka'án Juaan ni ña:

—Xu'ú ne, kūdii ntute kánakūtsi ntute ú ña'a san. Ntá tsi ntitsí uun ña'a mé'ñu ntō, ña é vāta kíni nto.

²⁷ Divi ñā ne, rkontūvi vé'xi ña é xū'u, ntá tsi ña né, odo nuū ña é xu'u. Tsi xu'ú ne, ñá tē neé nuu á'vi ko, nté nantii ú nti'xen ña —ka'an ña.

²⁸ Sá'ā kúvi ñuú Betania, divi ñūu é tuví uun xo diñi ntute ka'nu é nani Jōrdan, mí kanakūtsi ntute Juaán san ña'a.

Jesuu, ña kúvi a le'ntu Xúva kō

²⁹ Utén san ne, íni Juaan tsí vé'xi Jesuu mí tuví ña ne, kaka'an ñá nī ñā'a san:

—¡Un kaa Á Le'ntu Xúva kō, ña e ntá'vi kuétsi i ñā un ntíí ntíí ña'a, ña ntántoo ñuxiví sa! ³⁰ Divi ñā é kākā'án u ni ntō tsí rkontūvi vé'xi uun ña'a, ña é odo nūu kue'en é xu'u, tsí e dúkuān tuví ña da káku u. ³¹ Nté xu'u ñá íni u xoo ñá'a ña, ntá tsi vé'xí u, véxnakutsi ntūte ú ña'a san vata koo é ña Israeé san ne, na nā kiní ña ña —ka'an ña.

³² Kaka'an xtúku Juaan:

—Íni u Espírítu Xuva kō dá vē'xí ña nte e dukún kán é vāta kaa paloma káa ña ne, kántékú nti'i ña ata tsío ña. ³³ Xu'ú ne, ntē vata kutúni ko xoo ñá'a ña, ntá tsi ña táxnūu ko é nakūtsi ntute ú ña'a sán ne, kaka'an ñá nī ko: “Te kīní nto tsí inu ñū'u Espírítu mí ntitsi úun ña'a, te kutuví ni'i ña ñá ne, divi ñā é kuē'é ña é kūnuu Espírítu Sántū nima ñá'a san.”

Kuan ō ka'an ña. ³⁴ Xu'ú ne, íní u ña ve ne, ka'án u ni ntō tsí ðivi ñā é I'xá mií Xuva ko ñā —ka'án Juaan.

Ña ntántikin dí'na Jesuu

³⁵ Utén san ne, ntâñi xtúku Juaan ni uvi ñá'a, ña ntántikin ña. ³⁶ Dā íni ña tsi ita ntí'xin Jesuú ne, kaka'án Juaan:

—¡Un kaa Á Le'ntu Xúva kō! —ka'an ña.

³⁷ Ntúvi ña'a, ña ntántikin Juaán san ne, tēkú ña é kuān ó kaka'an ñá ne, kué'en ña, kūntíkin ña Jēsuu kídaā. ³⁸ Xkokoto Jesuu áta ña ne, íní ña tsi ntántikin úvi ñā'a ñā'á san ñá ne, dá kakā'an ñā, tsixe'e ñā:

—¿Neé ntu ntánantuku ntō?

Ntáka'an ñá ni ñā:

—Mastru, ¿mí'i ntū tuví nto? —ka'an ña.

³⁹ Kaka'an ñá ni ñā:

—Kixkóto nto —ka'an ña.

Kué'en ñā né, íní ña mí tuví Jesuú ne, ikān intóo ña ni ña ntūvi tsikan ūun ñúu, tsí e kuáa xee ña.

⁴⁰ Uun ña'a, ña e téku i é kaka'án Juaán ne, kuntíkin ña Jesuu. Andree náni ña. Ení Simuun Pedru ña. ⁴¹ Di'na nántuku ña ēní ña Simuún ne, kaka'an ñá ni ñā:

—É nāni'í nti Mesia, ña e ntáka'an ña é Cristu, ña táxnuu Xuva kō —ka'an ña.

⁴² Ntēka Andreé ña mí tuví Jesuu. Īto Jesuu ñá ne, kaka'an ña:

—Ðivīn né, Simuun, i'xá Juaan. Ntá tsi xntántēe ú o Cefa —ka'an ña.

(Cefá ne, Pedru káni tú'un é griegu.)

Dā kána Jesuu Félipe ni Natánae

⁴³ Utén san ne, kaka'an Jēsuu tsí ki'in ña ñuú Galilea. Ikān náni'i ñá Felipé ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Kuntíkin ko ve —ka'an ña.

⁴⁴ Felipé ne, ñuú Betsaida vé'xi ña, ikan ñuú Andree ni Pedrú di. ⁴⁵ Felipé ne, nántuku ña Natánaeé ne, kaka'an ñá ni ña:

—É nāni'í nti ña é kākā'an Muísee íni librú leí san, nī é kākā'an ñá ka'án naa Xuva kó di. Divi Jēsuu, i'xá Josee, ña vé'xi ñuú Nazaree —ka'an ña.

⁴⁶ Kidáā ne, kaka'an Natánaeé ni ña:

—¿Vá iō ntu é vā'a e kií nuu ñuú Nazaree? —ka'an ña.

Kaka'an Félipe ni ña:

—Kixkóton ve —ka'an ña.

⁴⁷ Dā íni Jesuu tsi vé'xi Natanaeé mí tuví ña ne, kaka'an ña:

—Un kaa ntí'xe uun ña'a ña Israee. Nā íni eni nta'ví ña ña'a —ka'an ña.

⁴⁸ Kaka'an Natánaeé ni ña:

—¿Nté ō íni ntu nto ko? —ka'an ña.

Kaka'an Jēsuu ni ña: —Íní u o dá nuun má tun ígu san di'na dá kāna Felipe o —ka'an ña.

⁴⁹ Kaka'an Natánaeé ni ña kídaā:

—Mastru, i'xá Xuva nti'xe ko ntō. Rei iña ñá Israeé san nto —ka'an ña.

⁵⁰ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Kakuinti'xe o tsí da xé kaka'án u é íní u o má tun ígu san? Ntá tsi da ve kinín nuu i é díí ka na'nu é vāta kaa nuu i sá'a —ka'an ña.

⁵¹ Kaka'an xtúku Jesuu:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Vi'i a vé ne, kiní nto e dukún kán é kantii ne, kiní nto ánje Xuva kō kantaa kantíi ña mí tuví u, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi —ka'an ña.

2

Viko e katánta'a ña'a ñuú Canaa

¹ Dā kúvi uni ntúvi ne, viko kakuvi é katánta'a ña'a ñuú Canaa é kāduku ntée ñuú Galilea. Ikān tuyí dí'i Jēsuu. ² Kāna ña Jesuu ni ña ntini'i ñā é kī'in ña víko sán di. ³ Dā ntí'i ntute tinti'ō sán ne, kaka'an dí'i Jēsuu ni ña:

—Ña túvī ká ntute tinti'ō san —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú nto nī kó, ñadī'i, tsí vata xée ura i íñá ko? —ka'an ña.

⁵ Kidáā ne, kaka'an dí'i ña nī ña ntátsu'un ko'o san:

—Vií nto nee iña é kā'an i'xá ko ni ntō —ka'an ña.

⁶ Ikān ne, ío iñu kidi é kūvi xuu, e dé tsiñu ni'i ña e ntúntoo ña vatā xkoó ini ña. É un é un kídī ne, kakii kú've te uun siēntu lítru. ⁷ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tsu'un tsitu nto ntūte kidi san —ka'an ña.

Tsu'un tsitu ña ntūte un tsi nte xú'u i ne, ⁸ kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ki'i ntodó nto ne, kue'ēn ni'i nto mí tuví vartuma kuinúu san —ka'an ña.

Kuān o dé ña. ⁹ Dā íto ntee vartuma kuinúu sán ntute e ntúvi ntute tinti'ō sán ne, ñá ni inī ña mí'i vē'xi. Ntá tsi ña ntátsu'un ko'o sán ne, ini ña, tsí divi ñā táva ña. Kāna vartuma kuinúu san ñatīi, ñá dā ve tánta'a sán ne, ¹⁰ kaka'an ñá ni ñā:

—Un ntíi ntíi ña'a sán ne, di'na katsu'un ña ntute tinti'ō é díi ka va'á san. Ntá tsi te ita ntí'xin kue'e xi'i ña ntántoo sán ne, kidáā táva ña ntute tinti'ō é ña te nté sa va'a. Ntá tsi divi ntō ne, dá ntē vevii katavá nto ntute tinti'ō é díi ka va'a —ka'an ña.

¹¹ Sá'a idé Jesuu ñuú Canaa é kāduku ntée ñuú Galileá ne, kūvi di'na nuu i e dóo ka'nu idé ña vata koo é kūtuni ñá'a san tsi dóo ka'nu ña'a ña. Kidáā né, kuínti'xe ña ntini'i ñā.

¹² Kidáā ne, kué'en ña ñūú Capernau ni di'i ña ni enī ñá, ni ña ntini'i ñā di. Ikān intóo ña te ūvi uni ntúvi.

Dā ntántoo Jesuu ini ukún ña Israee

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Dā doko sá xee ntuvi viko e náka'an ña Israeé san ntuvi da nátává Xuva ko ña ñūú Egitó ne, kúntāa Jesuu ñūú Jerusaleen. ¹⁴ Dā kukí'vi ñā má ūkún ka'nu kán né, nāni'i ña ña ntádiko duntiki, le'ntú, ni pālomá san. Ikān ntoo ña ntánadama diu'ún di. ¹⁵ Dā ini Jesuú ne, de vá'a ña uun xo'o xume ne, dā tá'xi nūu ña ñā'ā sán, nakúnu ña ñā má ūkún kan, ni ūn ntíí ntī duntikí ni lē'ntú ne, nantáva ña mēsa ñá ntánadama diu'ún san. ¹⁶ Kaka'an ñá nī ña ntádiko pālomá san:

—Kue'ēn ni'i nto láa san kí'i kán. Ña kú de nto vi'i Uvā kó vi'i xá'vī —ka'an ña.

¹⁷ Kidáā né, ña ntini'i ñā san nánū'u ña iní ña tsí kuān ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Dōo u'vi kakúvi ko é kuān ó ntáde ni'i ña vi'i Uvā ko”, ka'an.

¹⁸ Kidáā ne, tsixe'ē ña Israeé san ña:

—¿Neé ntu nuu i e dóo ka'nu nañé'e ntó ntí kuān, vata koo é nī'i itsi nto é vīi nto sá'a? —ka'an ña.

¹⁹ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Nakatsin nto xúkūn sa'á ne, tē kúvi uni ntúvi naxntīsi xtúku u —ka'an ña.

²⁰ Kidáā ne, ntáka'an ñá Israeé san:

—Úvi diko iñu kuia dé tsiñu ña'a e xntítsi ña xúkūn sán ne, ñivī ntó ne, úni ntuvi tsi naxntītsī ntó, ka'an nto —ka'an ñá Israee.

²¹ Ntá tsi xúkūn é kākā'an Jésuú ne, kūñú mii ñā kúvi. ²² Dukuān né, dā ntóto Jesuu rkontūvi é xi'i ñá ne, nánu'u ña ntini'i ña inī ña tsí kuan ō ka'an ñá

sa'á ne, kuínti'xe ña tú'un Xuva kō é ūve na'á san, ni tū'un é kākā'an Jésuu ni ñá di.

Iní Jesuu níma ñá'a san

²³ Dá tūví Jesuu ñuú Jerusaleen ntuvi dá ñu'u viko, ñá te da dīi ña'a kuínti'xe ña ña dá ini ña nuu i e dóo na'nu é idé ña. ²⁴ Ntá tsi Jesuú ne, ñá ni intée ini ña ña'a san, tsí ini ña nte ntáa nima ña. ²⁵ Ña ni ntío é kākā'an ñá'a san ni ñā nte ntáa ta'an ña, tsí ini ña nté ntaa nima ún ntíí ntíí ña'a san.

3

Jesuu ni Nicódemu

¹ Xío ūun ña'a ña fariseu, ñá nani Nicódemu, ñá tsiñu ñuú Israee. ² Xée ñā é nīñu mí tuví Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastru, iní ntí tsí taxnuu Xuva ko ntō é nañe'ē ntó ntí. Tsí nté uun ña'a ña kuvi víí ña nuu i e dóo ka'nu vatā ó de nto tē ña te Xuva ko túvi ni'í ña ña —ka'an ña.

³ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō: Xoxó kuvi kini i mí kadē kû've Xuva ko tē ña kaku é kuvi uvi ito —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Nicódemu ni ña:

—¿Nté ntu koo kaku xtuku o tē kuáta ō? ¿Vá kūvi ntu nakunuu xtuku o ini i'xí di'í kō é kaku xtuku ō? —ka'an ña.

⁵ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō: Xoo é ña kaku i ni ntute ni Espíritū ne, ña kúvi kí'ví ña mí kadē kû've Xuva kō. ⁶ Nee é kakaku ni kúñū né, kūñu kúvi; ntá tsi nee é kakaku ni Ēspíritū ne, Espírítu kāduku ntée. ⁷ Ñá ku da kudū'va o é kākā'án u ni ō é kantio é kaku xtukun. ⁸ Tátsīn sán ne, kainu da mí'í ka mí ntio i.

Kuān te díto é kākā'an ñu'ú ne, ntá tsi ntē ña kutúni mí vē'xí, ntē ña kutúni mí k'ín di. Kuan tsi iō iña un ntí'i ñā'a, ña é kakuni'i Ēspíritu Xuva kō —ka'an ña.

⁹ Kidáā né, tsixe'e xtuku Nicōdemu:

—¿Nté ntū ó sá'a? —ka'an ña.

¹⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Divīn é mastrun iña ñá Israeé ne, ¿vá ña ntu inin sá'ā? ¹¹ Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō. Ntáka'án nti nēe é iní nti. Ntántaa ntí nēe é iní nti, ntá tsi divi ntō ne, ña ntákuinti'xe nto nēe é ntáka'án nti. ¹² Tē ña ntákuinti'xe nto é kākā'án u ni nto iña i é iō ñuxiví sa ne, ¿nté ntu koo kuinti'xe nto te kā'án u ni ntō iña i é iō e dukún kán?

¹³ Tsi nté uun ñā'a vata ntaa ña e dukún kán. Mii tsī u é vē'xí u e dukún kán é vēxkúvi ú ñatīi. ¹⁴ Vata tsī o dé Muisee é xkaa dukún ñá koó san ñuu itsí kán né, kuan tsī koo ntaa ntita dūkún u di, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi. ¹⁵ Da xōó ka ña'a é kuīnti'xe i kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi.

E dóo ntio Xúva ko ñūxiví sa

¹⁶ E vánchu'ūn ntío Xuva ko ñūxiví sa ne, tā'xi ña I'xá mii ñā, vata koo é un ntí'i ñā'a, ña é kakuinti'xe i ña ne, ñá kunāá ña, tsí ntii dañu ntuvi kuntoo ña ni Xuva kō. ¹⁷ Tsi ñá ni taxnuu Xuvā kó ko, xu'u é I'xā ñá, ñuxiví sa é na nākunaá u nto, tsí táxnūu ña ko é nakākú u nto.

¹⁸ Xoo é kákuinti'xe i kó ne, ñá ní'i ña é ntō'o ña kuenta iña kuétsi ña. Ntá tsi xoo é ña kákuinti'xe i kó ne, é iō é ntō'o ña, tsí ña ni kuinti'xe ña ko, xu'u é I'xá mii Xuva kō. ¹⁹ Dukuān ne, ní'i ña é ntō'o ña, tsí xee ñú'ú san ñuxiví a, ntá tsi dií dií ka xkúntee iní ña mí nēe é mí kaxi'í nuu san, tsí da mii kuē'en tsi é kīni kaa ntáde ña. ²⁰ Da xōó ka ña'a, ña é kade é kīni kaa ne, ña ntío kue'en tsí ña ñu'ú san. Ntē

ña kaxee étsin ña mí kãxi'í nuu, vata koo é ña tídito nuu i é kãde ña. ²¹ Ntá tsi xoo ñá'a, ña é kade é nuu é ntaā í ne, kaika ña mí kãxi'í vata koo é na tídito tsí kade ntaa ña vatā ó kaka'an Xúva kō é vii ña —ka'an Jéssu.

Kaka'an xtúku Juaan Bautista ni Jéssu

²² Dã kúvī sá'ā ne, kué'en Jéssu ni ña ntiní'i ña ñuú Judea. Ikān intóo ña, ntánakutsi ntute ña ña'a san. ²³ Juaán di ne, kanakūtsi ntute ña ña'a, ña ñuú Enoo é tuvi étsin ñuú Saliin, tsí dóo iō ntúte ikān. Ntáñe'e ñá'a san ne, ntaítsi ntute ña. ²⁴ Tsí vata kúnuu kutū Juaan.

²⁵ Íō ña ntántikín Juaán ne, eni ntu'u ñā ntátiin nuu ña nī uun ña'a ña Israee kuénta iña í vatā xkoó ini ña é ntántoo ña kúñu ñā. ²⁶ Kué'en ñā mí tuví Juaán ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Mastru, ña itúvi ni'i nto diñi ntute ka'nu Jordaán san, ña é kãka'an ntó nī ntí ne, é kanakūtsi ntute ña ña'a di. Un ntíí ntíí ña'a san ntáñe'e ñá nta'a ña ve —ka'an ña.

²⁷ Kidáā ne, kaka'án Juaan ni ña:

—Ña túvī nee iña é nī'i kó tē ña te Xuva ko tá'xi ña. ²⁸ Tékú nto lo'xo mií ntō é kãka'án u tsí ña te xu'u é Cristú u, ntá tsi xu'u di'na táxnū ña ko. ²⁹ Xu'ú ne, vata kaa ña vá'a tiin ni'í ña é da vé tánta'a kaa u. Dukuān dīni ña da téku ña é kãka'an ñá tánta'a san. Dukuān dīní ko di. ³⁰ Divi ñā ne, kantio é dií ka kaa dukún ka ña. Xu'ú ne, kantio é nainu xuví u —ka'án Juaan.

Ña vé'xi e dukún kãn

³¹ Ña vé'xi e dukún kãn ne, dií dií ka ka'nu ña'a ña é un ntí'i ō. Ña vé'xi ñuxiví a ne, ñuxiví sa kaduku ntée ña. Kaka'an ñá iña i é iō ñuxiví sa. Ntá tsi ña vé'xi e dukún kãn ne, dií ka ka'nu ña'a ña é un ntíí

ntĩ o. ³² Kaka'an ñá nēe é ĩni ñá, nēe e téku ña, ntá tsi ña ntákuinti'xe ña'a san é kāká'an ña. ³³ Xoó ña'a, ña é kakuinti'xe i é kāká'an ñá ne, ini ña tsí nuu é ntaā í kaka'an Xúva kō. ³⁴ Ña vé'xi nta'a Xuva kō ne, kaka'an ña tú'un Xuva kō, tsi kaxé'e Xuva kō Espíritu ña. ³⁵ Dōo kuinima Xúva ko I'xā ñá ne, xé'e ñá é kadā kú'vē ñá da nēe ka ntĩ'i nuu i. ³⁶ Xoo é kakuinti'xe i I'xá Xuva kō ne, ió ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. Xoo é ña kakuinti'xe i I'xá ña ne, ña túvi ntuvi vā'á iña i tsí ntii dañu ntúvi kué'e Xuva kō é ntō'o ña.

4

Jesuu ni ñádĩ'i ñuú Samaria

¹ Kūtuni ñá fariseú san tsí dií ka ntántikin ña'a san Jesuú ne, dií ka titín ña'a kanakūtsi ntute ña é Juaán; ² kuān te ñá te mii Jesúsú kánakūtsi ntute ñá ña'a san, tsí ña ntini'i ñā san. ³ Tēkú Jesuu sá'a ne, ntāka ña ñuú Judea, kúnū'ú xtuku ña ñuú Galilea.

⁴ Dá kuē'en ñá itsi kán ne, ítā nti'xin ña ñuú Samaria. ⁵ Xée ña ñuú Sica é káduku ntée ñuú Samariá san. Ikān tuvi étsin ñú'u é xé'é Jacoo iña i'xá ña Josee. ⁶ Ikān tuví pusu é xtúví Jacoo. Dōo kuitá Jesuu, tsí dóo kue'e íka ña ne, ínūu da'na ña uun xo diñi pusú san. E dóko sa ká'ñu ntuvi kídaā. ⁷ Xée uun ñádĩ'í, ña ñuú Samaria, é tavā ñá ntute ne, kaka'an Jesúsú ni ña:

—Tā'xin kudiin ntuté san na kō'ó u —ka'an ña.

⁸ (Tsí ña ntini'i ñā ne, kué'en ñā má ñuú san, kukuiín ña é ká'xí ña.)

⁹ Kaka'an ñádĩ'í, ña ñuú Samariá san, ni Jēsuu:

—¿Nté kui xu'ú ntu kaikan ntó ntute é kō'o nto? Tsí xu'ú ne, ña ñuú Samariá u ne, nto'ó ne, ña Israee nto —ka'an ña.

(Tsi ñá vā'á odo ni'i tā'an ña Israeé san nī ña ñuú Samariá ne, nté ña ntáka'an ni'i ta'an ñá di.)

¹⁰ Kidáā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñádī'í san:

—Tē dí inin neé kata'xi Xúva kō doméni; tē dí inin xoo ñá'a kaikan ñá ntute ne, ñivīn é kākan ntúte nta'a ña ne, ta'xi ña ntute é kata'xi ntuvi vā'á iña o —ka'an ña.

¹¹ Kaka'an ñádī'í san ni ñā:

—Ntá tsi ña túvi nee iña é tāvá nuu nto ntute san, tsí dóo kūnu pusú san. ¿Mí'i ntu tāva nto ntute é ta'xi ntuvi vā'á iña kó kuan? ¹² ¿Vá díi ka ka'nu ntu nto é uva ata ko Jācoo? Tsi ñivi ñá xtúvi ña pusú sa'á ne, i'a xí'i ña ntute, ni i'xā ñá, ni kīti ña di —ka'an ña.

¹³ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Xoó ña'a é kaxi'i ntute sā'á ne, da nuu da kuii tsi kaitsi ñá ntute. ¹⁴ Ntá tsi tē xoó ko'o i ntute é tā'xí u ne, nté uun ito ñá itsí ka ña ntute. Ntute é kuē'é u ne, vata kaa mí kakene mii ntúte é kata'xi ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi, kuan kāa nima ña —ka'an ña.

¹⁵ Kaka'an ñádī'í san ni ñā:

—Ūn tā'xi nto kó ntute tsikán ni, vata koo é ña itsí ka kó ntute ne, ñá kixtāvá ka ú ntute i'a —ka'an ña.

¹⁶ Kaka'an Jésuu ni ñā:

—Kunakuekán xii o ne, dá kī'xin xtukun.

¹⁷ Nantíko kōó ñádī'í san, kaka'an ñá ni ñā:

—Xôó xii ko —ka'an ña.

Kaka'an Jésuu ni ña kidaā:

—Vá'ā ó kaka'an tsí xoó xii o. ¹⁸ Tsi é ū'un xii o ne, ña é tuvīn ni'in vevii ne, ñá te xii mii ō. Nuú é ntaā i é kaka'an —ka'an ña.

¹⁹ Kaka'an ñádī'í san ni ñā:

—Ñivi ntō ne, kutuní ko ve tsí ña é kāka'án naa Xuva ko nto. ²⁰ Tatá vi'i ntí, ña intóo di'na ne, i'a kixka'an ntâ'ví ña ni Xuva kō rki ukú sa'a, ntá tsi

divi ntó é ña Israee ntó ne, ntáka'an nto é ntio é k̄'in o ñuú Jerusaleen é k̄a'an ntâ'ví o ni Xuva kō —ka'an ña.

²¹ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Na kuīnti'xe o é k̄aka'án u ni ō: Tsi vé'xī ura é ña ki'xí ka nto nte í'a, nté ñuú Jerusaleen é ka'an ntâ'ví nto ni Xuva kō. ²² Ntē ña ini nto xoo é ntánuu iní nto, ntá tsi nti'í ne, iní nti xoo é ntánuu iní nti, tsí tatá Israee vé'xī ña é nakākú un nti'í ñā'a san. ²³ Ntá tsi vé'xi ntuvi ne, divī é ntoo ō vevíí, é ña'a, ña ntánuu iní nti'xe i Xuva kō né, kanī nima ñā ntikīn ña é nuu é ntaā i. Ña kuān ntāa san, divi ñā é kanantuku Xuva kō é nanū'u ñā iní ña ña. ²⁴ Tsí Xuva kō ne, vata kaa tatsín kaa ña; ña kúvi kīnī o ña. Xoó ña'a é ntio ña é kuīnima nti'xe ña Xuva kō ne, ntio é ñi kue'én ini ña nanū'u ñā iní ña ña —ka'an ña.

²⁵ Kaka'an ñādī'í san ni ñā:

—Ini u tsí ki'xi uun ña'a, ña taxnuu Xuva kō, ña é kuanī Cristu. Tē xee ñā ne, divi ña nañē'e ñā ko é un nti'í —ka'an ña.

²⁶ Kaka'an Jésuu ni ña kídaā:

—Divī san xu'u é k̄aka'an ní'in —ka'an ña.

²⁷ Kidáā ne, naxee ñā ntini'i ñā. Koó dā kúdu'va ña é k̄aka'an ñā ni uun ñādī'í. Ntá tsi nté uun ña'a ña ña ni kene iní ña é tsixe'e ña ñā nté koo, ō nee núu i ntatín ña ni ñādī'í san. ²⁸ Ikan tsí xtúvi mii ñādī'í san xoó ña, dá kúnú'u ña má ñūú san, kaka'an ñā ni ñā'a san:

²⁹ —Kamá san nto, kixkoto nto uun ñatīi, ña é k̄aka'an ní ko nee nti'í nti'í é idé u. ¿Vá ñā ntu te divi ña é Cristu ña, ña táxnuu Xuva kō? —ka'an ña.

³⁰ Kidáā né, kī ña, kue'en ñā ni ñā mí tuví Jesuu.

³¹ Ñi dukuan ña ntini'i Jēsuú ne, xe'e kuétsi ña ñā é k̄a'xi ña.

³² Ntá tsi kaka'an Jésuu ni ña:

—Īo é kā'xí u e ñá ini nto —ka'an ña.

³³ Ntátsixe'e tā'an ña:

—¿Vá xoó ntu e kíxni'i i é kā'xí ña? —ka'an ña.

³⁴ Kaka'an Jéssu ni ña:

—É kā'xí u ne, ðivī é kāda ntaa u é ntio ña táxnūu ko, é vīi ntí'i ú tsiñu ña. ³⁵ ¿Vá ñā ntu té xkoó ka'an nto: “Kakunaá kimi xōo dá ta'vi ō”? Xu'ú ne, kaka'án u ni ntō: Koto nto itú san, tsi e dóo kakuaan é ta'vi o vē. ³⁶ Xoo é kita'vi i ne, ntuá'vi ña; nakuido ña nuu i e dóo nuu á'vi i ntii dañu ntūvi. Kidáā ne, ña ntaí'xi san kuntoo díni dadū ña nī ña ntáta'vi san te kúvi. ³⁷ Nuú é ntaā í vata xkoó ka'an ña tsí uun ña kata'xi tatá ne, tuku ña katá'vi i. ³⁸ É taxnūu u nto é kitá'vi nto mí ña ni ixkú'xi nto. Tuku ña'a dé tsiñu ña ne, ðivi ntō va'á nto tsiñu ña ve —ka'an ña.

³⁹ Ñá te da ðīi ña ñuú Samariá san kuínti'xe ña Jessu kuénta iña i e ntáa ñadī'í san ni ñā, dá kakā'an ña: “Ña tsíkán ne, kaka'an ñá nī ko é un ntí'ī é idé u ði'na”, ka'an ña. ⁴⁰ Dā xee ñá ñuú Samaria mí tuví Jessu ne, tēe koó ña ña é kutuvī ña. Íntoo ña ni ña ūvi ntúvi. ⁴¹ Kidáā ne, ðíi ðíi ka kue'e ña'a san kuínti'xe ña Jessu kuénta iña tú'ūn é kākā'an ña. ⁴² Ntáka'an ñá'a sán ni ñadī'í san:

—Ntákuínti'xe ntí ve, ntá tsi ñá te da mii tsí é kākā'an ntó nī ntí, tsí téku mií ntí é kākā'an ña. Kūtuní ntí tsí ðivi ntí'xe ña ña kixnákaku ñuxiví sa —ka'an ña.

Dā ntavá'a Jessu i'xá ña tsiñu ka'nu i iñá rei

⁴³ Dā kúvi uvi ntúvi ne, ntaka ña ikān, kúnū'ú ña ñuú Galilea. ⁴⁴ Tsí vata ō ka'an mí Jessu ne, nté uun ña'a, ña kaka'án naa Xuva ko ne, ñá tē ntaíko ñu'ū ña ñuú ña ña. ⁴⁵ Ntá tsi dā náxee Jéssu ñuú Galileá ne, dōo ðiní ña'a san é vē'xi ña. Tsí da xé

ñe'e ña ñuú Jerusaleen da kúvi viko sán ne, ĩní ña nee ntí'i nti'i nuu i é idé Jesuu íkán.

⁴⁶ Nāxee xtúku Jesuu ñuú Canaa é kāduku ntée ñuú Galilea, mí ntáda ña ntute kuí san ntute tĩnti'o. Ñuú Capernaú san ne, ikán tuvi úun ñatí, ña kade tsiñu iñá reí ne, etsin i'xá ña. ⁴⁷ Dā téku ña tsí e ntáka Jesuu ñuú Judeá ne, nāxee ña ñuú Galileá ne, kué'en ñā mí tuví ña, kúkoto ñá te kī'in ñá, kintavá'a ña i'xá ña, tsí dokó sa kúvi. ⁴⁸ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Tē ña kiní nto nuu i é tā'xi kuentá, tē ña kiní nto nuu i e dóo ka'nu ne, ñá kuĩnti'xe nto —ka'an ña.

⁴⁹ Kaka'an ñá tsiñu ka'nu i iñá reí san ni ñā:

—Vii nto da xē'e, kī'in kúdii nto, tsí dokó sa kúvi i'xá ko —ka'an ña.

⁵⁰ Kidāā ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kunú'u nto nú vi'i nto kán, tsí i'xá nto ne, kantító —ka'an ña.

Kuĩnti'xe ña tsiñu i san é kākā'an Jéssuu ni ñá ne, kúnū'ú ña. ⁵¹ Dā ve tsi kunú'u ña itsi kán ne, véxnāketu itsi ña ntáde tsiñu iñā ña. Ntáka'an ñá ni ñā tsí kantító i'xá ña.

⁵² Kidāā né, tsixe'e ña ñā neé ura iñi ntú'u ntuvá'a i'xá ña. Ntáka'an ñá ni ñā:

—Iku kaeku uun kuáa ntíko ka'ni san —ka'an ña.

⁵³ Kūtuní uva i'xá san tsí divi tsi ūra é kākā'an Jéssuu ni ña tsí kantító i'xá ña. Kidāā né, kuĩnti'xe ña Jesuu, ni un ntí ntí ñavi'i ña.

⁵⁴ Sá'a kuvi ūvi núu i e dóo ka'nu é idé Jesuu da ntáka ña ñuú Judea, da náxee ña ñuú Galilea.

5

Dā ntavá'a Jesuu uun ña natíin, ña ñuú Betseda

¹ Dā kútítin ntuvi ne, ĩde tuku ña Israeé san viko ne, kúntāa Jesuu ñuú Jerusaleen. ² Ikān ne, tuví uun ntó'o mí kǎñú'u ntute etsin Xi'i Le'ntú san é nani Bětseda é tū'un hébreu. Ió u'un corídoó díñi ntute sán ne, ³ ñá te da dīi ñá nchokuví san ntoo ña ñu'u kǎn. Iō ñá ne, skuaā ña, xné'ē ña, ñá natin i dí ne, ntantétu ña neé ura tē kanta nuu ntute san. ⁴ Tsí un vé'xi ne, kaka'an ñá é kanainu uun ánjē nú ntūte san ne, kakanta nuu ntūte san. Xoó ña'a é di'na nakō'xó nuu i kúñu ĩ iní ntute sán tē kánta ne, ntūvá'a ña da nēé ka nuu kuí'i kakúvi ña. ⁵ Ikān tuví uun ñatīi é ōko xe'un unī kuīā é nchokuví ña. ⁶ Iní Jesuu ña mí tuví ntaa ñá ne, kutūni ña tsí ña te dá vevii tuví nteē ñá ikān. Kaka'an ñá ni ñā:

—¿Ntio ntu o é ntuvá'an? —ka'an ña.

⁷ Kaka'an ñá natin i san ni ña:

—Xōxó ña'a xntii ĩ ko é nakíi nto'o kó iní ntute san te kánta ntute san. Dā ve tsi ncho k'vi ú ne, é tūku ña'a kúnē'é ña kūk'vi ña —ka'an ña.

⁸ Kaka'an Jesús ni ña:

—Nakuiñin. Nakí'in xuvi o ne, nakakan ve —ka'an ña.

⁹ Ura tsí i ntuvá'a ña. Ntaa ni'i ña xuvi ña ne, nakaka ña. Ntuvi tsikán ne, ntuvi iō dá'na.

¹⁰ Dukuān ne, ntáde tíi ña Israeé san ni ña dá vé ntuvá'a san:

—Vevii ne, ntuvi é ntoo da'na ō. Ña kuvi é ntaa ni'i nto xuvi ntō vevii —ka'an ña.

¹¹ Kaka'an ñá ni ñā:

—Ña é ntavá'a kó ne, divi ña kaka'an ñá nī ko: “Ntaan ni'in xuvi o ne, nakakan ve” —ka'an ña.

¹² Kidáa ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Xoó ntu ña'a kaka'an ñá ni ō é na ntaan ni'in xuvi ō ne, dá nakakan? —ka'an ña.

¹³ Ntá tsi ña ntuvá'a sán ne, ñá ĩni ña xoo ñá'a ña ntavá'a ña. Tsi Jesuú ne, kīi nteé xio ña mé'ñū ña'a

san é ña te da díi ña ntoo ña ikān. ¹⁴ Dā rkontūvi nání'i tǎ'an Jesuu ña ini ukún ka'nu sán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Koton ve, tsi é ntuvá'an. Ñá ku vīn kan é kīni kaa, tsí tē ñá'a ne, díi ka kue'e kui'i ní'i o —ka'an ña.

¹⁵ Ñatīi san ne, ntāka ña, kue'en ña, kaka'an ñá ni ñā Israeé san tsí Jesuu nání ña é ntavá'a ña.

¹⁶ Dukuān ne, íntikīn nuu iní ña Israeé san Jesuu. Ncho ka'ní ña ña, tsí idé ña sá'a ntuvi é iō dá'na.

¹⁷ Ntá tsi kaka'an Jésuu ni ña:

—Uvā kó ne, kade tsiñu ña un tsi nte vevii ne, dukuān é xū'ú ne, kade tsiñu ú di —ka'an ña.

¹⁸ Dukuān ne, díi díi ka ncho ka'ní ña Israeé san ña. Ñá te da mii tsí é ña ni de ntáa ña é kūtuví da'na ña ntuvi dá iō dá'na, tsí da xé kaka'an ña tsí Xuva kō né, ñivi ñā é uva mii ñā ne, kade ña tsí dadīi ña ni Xuva kō.

Tsiñu é kūvi víi I'xá Xuva kō

¹⁹ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Ña kúvi neé vii u é kuenta iña mii ko, xu'u é I'xā ñá ko. Tsi dá mii é vii ú vatā ó de Uvā ko. Da neé ka nuu i é kade ña ne, ñivi tsí kade ú di, xu'u é I'xā ña.

²⁰ Tsi dóo kakuinima Úvā kó ko, xu'u é I'xā ñá ko ne, kanañē'e ñá ko é un nti'i nuū i é kāde ña. Nuu i é díi díi ka na'nu nañē'e ñá ko vata koo é un tsi kudū'va nto. ²¹ Vatā ó de Uvā kó é kanantōto ña ña xi'í san ne, vata ó kaxe'é ña ntuvi iña ñá ne, kuān o tá'xi ña kó di é kūvi vii u kué'ē ú ntuvi iña i dá xōó ka tsi é ntio ko. ²² Ñá te mii Uvā kó é ká'an ñá xoo é vá'a i, xoo é ña vá'a i, tsi é naxnuu nta'a ñá ko é xū'u vii u sá'a, ²³ vata koo é kuan tsi koo kuiko ñu'u ntō kó xu'ú vatā o ntaíko ñu'u nto Uvā ko. Xoo é ña

kaíko ñu'u ī kó ne, ñá te kaiko ñu'u ña Uvā kó di, tsí dīvi ñā é táxnūu ña ko.

²⁴ 'Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō: Xoó ña'a, ña é katekú i tú'ūn kó ne kakuinti'xe ña ña táxnūu kó di ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. Ná nī'i ña é ntō'o ña. Tsí é itā ntí'xin doxi'í san iña ñá ne, e ní'i ña ntuvi vā'á iña ñá ve. ²⁵ Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō tsi vé'xi ūra ne, e xéē vevii, é tēkú un ntí' ntī ña xi'í san tatsín ko, xu'u é I'xá Xuva kō u. Xoó ña'a é kaeni tutun ñá ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña. ²⁶ Tsí vata tsi kaa Uvā ko, é Ió ntuvi iña mii ñá ne, kuan tsi ō tá'xi ña ko é kōo ntuvi iña mií ko di, tsí xu'u é I'xá mii ñā né, ²⁷ tā'xi ña ko é kadā kû've u é un ntí'i iña ña'a, tsí xu'u é vēxkúvī ú ñatīi. ²⁸ Ná ku da kudū'va nto é kāka'án u sá'a, tsí xee úra i é un ntí'ī ña xi'í san tekú ña tatsín ko. ²⁹ Kidáa ne, ntii ñā nú ñaña ñā. Xoó ña'a é edé ña é vā'á ne, ntoto ña é nī'i ña ntuví va'á iña ña. Ntá tsi xoo ñá'a é edé ña é kīni kaa ne, ntoto ña é nī'i ña dô'vi kan.

Xoo tá'xi i é kūvi víi Jesuu e káde ña

³⁰ 'Ña kúvī nee iña é vijí ú kuenta iña mií ko. Vata tsī o tékū ko é kāka'an Úvā kó ne, kuan tsī ó kade kû've u dí ne, vá'a tsī ó e kade kû've u, tsi ñá te kuēnta iña mií ko kade u, tsí kuenta iña Xuva ko, ña táxnūu ko. ³¹ 'Ña kúvi ntantaa u iña mií ko, tsí ña kaidiá'vi. ³² Ntá tsi iō ña é ntantaa ña kuenta iñá ko. Iní u tsí kaka'an ñá nee iña é nuu é ntaā i iñá ko. ³³ Nto'ó taxnūu nto ña é tsixe'ē Juaan iñá ko ne, nee iña é nantíko koō ñá ne, nuu é ntaā i. ³⁴ Ntá tsi ña káde ú kuenta é kāka'an ñá'a san iñá ko. Da ti tsí kaka'án u ni nto sá'a vata koo é kūvi nakáku nto. ³⁵ Juaán ne, vata kaa ñu'u é kai'xí ne, kaxi'í nuu ne, dōo diní nto é kuntōo da'na nto mí kāxi'í nuu ñu'u ña. ³⁶ Ntá tsi Ió xoo é ntāda ntaa í iñá ko é díi ka nuu á'vi ka é vāta kaa é ká'án Juaan. Tsí

tsiñu é kade ú vevíi ne, mii tsī é kántada ntaa é Uvā kó xnúu ntā'a ña ko. ³⁷Tsí Uvā kó, ña e táxnūu kó ne, mii ña kántada ntaa ñá iñá ko. Nté uun ito vata téku nto tátsin ña. Ntē vata kiní nto ña nté kaa ña. ³⁸Ntē ña ni kánūu nima ntó tú'un ñā dī. Tsí ña ni kuīntí'xe nto ña táxnūu ña. ³⁹Dōo vá'ā ó ntánakua'a vá'a nto tú'un Xuva kō é ūve na'a vata koo é nī'i ntó ntuví va'á iña ntó ntii dañu ntūvi, kuiní nto. Dīvī kuenta iñá ko é ūve na'a san. ⁴⁰Ntá tsi ñá ntio nto kuntikin ntó ko vata koo é nī'i ntó ntuví va'á iña nto.

⁴¹Xu'ú ne, ñá te kantukū u é kada ka'nu ña'a sán ko. ⁴²Ntá tsi xu'ú ne, iní u nto ne ñá'a nto é ña te ntákuinima ntí'xe nto Xuva kō. ⁴³Xu'ú ne, vé'xī ú kuenta iña Uvá ko ne, ña ntío nto é kutūví u ni ntō. Ntá tsi te tūku ñá'a ki'xi ña kuenta iña mii ñá ne, kidáā né, xtuvī ntó ña. ⁴⁴¿Nté ntu koo kuinti'xe nto ve? Tsí kūdii ntáde na'nu mii xnto tā'an nto, ntá tsi ña ntáde nto kuenta te ka'an Xúva kō tsi dóo va'á nto. ⁴⁵Ñá ku dē kuení nto te xū'ú tsi'i kuétsi ú nto nuu Uvá ko, tsí mii Muíseé san, ña ntántikin nto. ⁴⁶Tsí tē dī ni kuīnti'xe nto é kāka'an Muíseé ne, kuinti'xe nto kó dī, tsí dīvi kuēnta iñá ko é kā'an ña. ⁴⁷Ntá tsi tē ña kuinti'xe nto e xntée na'a ñā ne, ¿nté ntu koo kuinti'xe nto tú'ūn kó kuan? —ka'an Jesús.

6

Dā xé'e Jesuu é'xi u'un míl ña'a

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Dā kúvī sá'ā ne, Jesuú ne, kué'en ña xīo diñi míni Galílea, dīvi tsī é kāka'an ña é Tiberiá dī. ² Ñá te da dī da dī ñá'a san ntántikin ñá ña, tsí da xé ñi ña nuu i e dóo ka'nu é kade ña, tsí kantavá'a ña ña ntánchokuví san. ³ Kúxēe Jesuu rkí ukú ne, da intóo da'na ña ni ña ntini'i ña. ⁴ E dokó sa xée etsin viko é nátava Xuva kō ña Israee ñuú Egítō, viko é

kanatsu'un ka'nu ña Israeé san. ⁵ Dā xkókoto Jesuú ne, iní ña tsí ña te da díi ña'a ntántikín ñá ña ne, kaka'an ñá ni Fēlipe:

—¿Mí'i ntū kíkuiin o é kā'xí un ntíí ntíí ña'a san? —ka'an ña.

⁶ Da ti tsi kaka'an ña é ntio ña é kōto nteé ña Felipe nté koo ka'an ña. Tsí ini míi ña nté koo vii ña. ⁷ Kaka'an Fēlipe ni ña:

—Ntē ña xee tá'an é ūvi sientu â'ví tañú'u kuiin o é kā'xi un ntíí ntíí ña'a san, kuān té un siin —ka'an ña.

⁸ Uun ña'a ña ntini'i ñā, ñá nani Āndree, ení Simuun Pedrú ne, kaka'an ñá ni ñā:

⁹ —I'a ntitsí uun na kudii, na é ni'i ú'ūn tañú'u sēvada ni úvi tsákā san, ntá tsi ¿nté ntu koo vii o sá'a é ña te da díi ña'a? —ka'an ña.

¹⁰ Kidáā ne, kaka'an Jésuu:

—Ká'an nto ni ñā'a sán, na kūntoo ña —ka'an ña.

Tsi dóo váā o nú ité san ne, ikan ĩntóo ña, vata ū'un míil é da míi tsi ñatīi. ¹¹ Kidáā ne, kí'i Jesuu tañú'ū sán ne, dā nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kātsin dava ñá, dā tsí'i ña nta'a ña'a san, ña ntoo nú ité san. Kuan tsī o dé ña nī tsákā sán di. Xé'e ñā vata kaa e kutíi ña'a san é ka'xí ña. ¹² Dā kúvi é'xi ntā'a ñá ne, kaka'an Jésuu ni ña ntiní'i ñā:

—Nakuido nto utsi i é ntoó ka vata koo é ña te neé kate —ka'an ña.

¹³ Nākuido ña é ntoó ka ne, uxúvī ká xika útsi tañú'ū san kúvi. ¹⁴ Kidáā ne, dā ínī ña'a san nuu i e dóo ka'nu é idé Jesuú ne, ntáka'an ña:

—Nuu é ntaā i tsí ña sā'á ne, divi ñā é kāka'án naa Xuva ko, ña é kí'xí ñuxiví a —ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi Jesuú ne, kūtuni ña tsí ntio ña'a san ña é kue'e kuétsi ña ña é vii ñá rei. Kidáā né, kíi nteé

xio ña ña'a sán ne, dā kuntáa xtuku ña rki uku, mí kutuvī mii ña.

Dā íka Jesuu nú ntūte

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Dā kuáa ne, kúntíí ña ntini'i Jēsuu nú ntūte san.
¹⁷ Kidáa ne, ñú'u ña íní tun ntóo san ne, iñi ntú'u ita ntí'xin ña mé'ñū ntute san é kī'in ñá ñuú Capernau. É dōo kúneé ne, váta xēe Jesuu mí ñū'u ña. ¹⁸ Kidáa né, dōo ido ntúte san, tsi dóo ntii kainu tatsin. ¹⁹ Dā ku íka tun ntóo san te ū'ún ne, o iñu kilumétru ne, íní ña Jesuu é vē'xí ña dí'in ña, kaika ña nú ntūte san. Dā xee étsin ña nú tun ntóo san ne, dōo ú'vī ña. ²⁰ Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ñá ku u'vī nto, tsí xu'u —ka'an ña.

²¹ Kidáa né, dōo diní ña tsí kūxéee Jesuu íní tun ntóo san ne, ura tsí xee ñá diñi ntute san mí kī'in ña.

Ntánantuku ñā'a san Jēsuu

²² Dā tuví tevāa sán ne, ña ñu'u uun xo diñi ntute sán ne, kūtuni ñá tsí ña ntini'i Jēsuú ne, ntāka ña divi tsi tun ntóo san ntíko kōo ni'i ña, ntá tsi ña ni ñé'e Jēsuu ni ña. ²³ Nī dukuan ntánaxee tun ntōo é vē'xí ñuú Tiberia, etsin mi é'xi ña tañú'ū é nakué'e Tó'o kō sintiá'vī nta'a Xuva kō. ²⁴ Dā íni ña'a san tsí xoxó Jesuu ni ña ntini'i ña ne, nakú'un ña tun ntóo san, kue'en ña ñuú Capernau, kúnantúku ña Jēsuu.

Tañú'ū é kata'xi ntuvi iña ko

²⁵ Dā nání'i ta'an ña uun xo diñi ntúte sán ne, tsixe'e ña ñā:

—Mastrú, ¿nté ntu ō xee ntó i'a? —ka'an ña.

²⁶ Kidáa ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u tsí da ti tsi ntánantuku ntō ko tsí da xe tá'xi ú e é'xi nta'ā nto, ntá tsi ntē

ña te ni ñé'e diki nto nuu i e dóo ka'nu e íni nto é idé u. ²⁷ Ñá ku kada tsiñu nto é nī'i nto tañú'ū é kantí'i te kā'xi o. Kada tsiñu nto vata koo é nī'i nto tañú'ū é kata'xi ntuvi vā'á iña nto ntii dañu ntúvi, tsí kaxntiī. Táñū'ú sa'á ta'xi ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi, tsí e xntée Uvā kó ko seu ña —ka'an ña.

²⁸ Kidáā ne, tsixe'e ñā'a san ña:

—¿Ntē ntú koo kada tsiñu ntí vatā ó ntio Xuva ko? —ka'an ña.

²⁹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Sá'a tsiñu é ntio Xuva ko é viī nto: Na kuīnti'xe nto ña táxnū ña —ka'an ña.

³⁰ Kidáā ne, tsixe'e ñā:

—¿Neé ntu nuu i nañé'e ntó nti vata koo é kuīnti'xe ntí nto tē íni nti? ¿Neé ntu nuu i e dóo ka'nu viī nto? ³¹ Uva ata ika kō ne, é'xi ña é nani mānaa ñuu itsí kān. Tsí vatā ó uve na'a kaká'an é Xuva kō ne, xé'e ñā tañú'ū é vē'xí e dukún kān é kā'xí ña —ka'an ña.

³² Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Ñá te Muīsee ni ta'xi ña tañú'ū é vē'xí e dukún kān, tsí mii Uvā kó tá'xi ña tañú'ū é nuu é ntaā i é vē'xí e dukún kān. ³³ Tsí tañú'ū é kata'xi Xuva kō né, ñā'í é vē'xí e dukún kān, é kata'xi ntuvi vā'á iña ña ñuxiví sa —ka'an ña.

³⁴ Ntáka'an ñā ni Jēsuu:

—Tā'xi nto ntí tañú'ū tsíkan utén utén ni —ka'an ña.

³⁵ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Xu'u e kúvi ú tañú'ū é ta'xi ntuvi vā'á iña nto. Xoó ña'a, ña é kuntīkin í ko ne, nté uun ito ká ña kakīn ña. Xoó ña'a, ña é kakuīnti'xe i kó ne, nté uun ito ka ña ítsī ñā ntute ñi. ³⁶ Ntá tsi vatā ó kākā'án u ni ntō é kuān té íni ntó ko ne, ntá tsi vata kuīnti'xe nto ko. ³⁷ Tsí un nti'í ñā é kata'xi Uvā kó ne, nta'a kó

xee ña. Xoó ña'a, ña é kantikín ko ne, nté uun ito ña kiñū'u ú ña kí'i kán. ³⁸ Tsi vé'xi ú e dukún kán é vīi u vatā ó ntio ña é taxnúu ko, ñá tē dikí tsi mií ko vīi u. ³⁹ Sá'ā tá'xi ña é vīi u: é ña nakunáa u nté uun e xnúu nta'a ña ko, tsí nantōto ntí'i ú ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa. ⁴⁰ Tsí Uvā ko ntio ña é na kīnī un ntí'i ñā'a sán ko, xu'u é l'xā ñá ne, na kuīnti'xe ña ko. Ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi ne, nantōtó u ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa —ka'an ña.

⁴¹ Dukuān ne, ká'an ntéé ña Israeé san ña, tsí kaka'an ña é ñi'vi ñā kúvi ña tañú'ū é vē'xí e dukún kán. ⁴² Ntáka'an ñá'a san:

—¿Vá ña ntu te ña sā'a é Jēsuu, l'xá Josee? Tsí ini o úva ña ni ñi'vi ñā. Dá kakā'an xkú ña tsí e dukún kan vē'xí ña —ka'an ña.

⁴³ Dukuān ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—E xée ō tsí ka'an ntée nto kó ni tā'an nto. ⁴⁴ Xoxó kuví kuntikín i ko tē ña te Uvā ko táxnuu ña i, vata ō táxnuu ña kó ñi ne, nantōtó u ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa. ⁴⁵ Tsí vatā ó uve na'a kaka'an ña ka'án naa Xuva ko: “Mii Xuva ko nañē'e ña un ntí' ntí' ña'a san”, ka'an ña. Dukuān né, dā xóo ká ña'a, ña é kateku í ña, é kakutú've i é kaka'an Úvā kó ne, kantikín ñá ko ñi.

⁴⁶ Nté uun xoxo vata kiní i Uva kō. Mii tsí u é vē'xí u nta'a ña é ñi'vi u ña. ⁴⁷ Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō tsí xoo ñá'a, ña é kuīnti'xe i kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. ⁴⁸ Xu'u é tañú'ū é ta'xi ntuvi vā'á san. ⁴⁹ Tsí uva ata ika ntō ne, e'xí ña manaa ñuu itsí kán né, dā dúkuan tsi xi'i ña. ⁵⁰ Ntá tsi xoo ñá'a, ña é ká'xí i tañú'ū é vē'xí e dukún kán ne, ña kúvi ña. ⁵¹ Xu'u kúvi ú tañú'ū é kántito é vē'xí e dukún kán. Xoó ña'a, ña é ká'xí tañú'u sá'a ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. Táñū'u é tá'xi ú ne, kúñú mií kó kúvi. Ta'xí u kúñū ko é ní'i ña ñuxiví sa ntuvi iña ña —ka'an ña.

⁵² Kidáa ne, tsixe'e tã'an ña Israeé san, ntáka'an ña:

—¿Ntē ntú koo ta'xi ña sã'a kúñu ñā é kã'xi o, é kuān ó kaka'an ñá sa? —ka'an ña.

⁵³ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kãka'án u ni ntō: Tē ña kã'xi nto kúñu ko, xu'u é vëxkúvi ú ñatíí, tē ña ko'o nto níñí ko dí ne, ña túvi ntuvi vā'á iña nto. ⁵⁴ Tsí xoo ñá'a, ña é kã'xí kúñu kó, nī ña é kō'o niñí ko ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi ne, nantōto ú ña ntuvi tē ntí'i ñuxiví sa. ⁵⁵ Tsi kúñu kó ne, ita ntí'xe nto kuvi; niñí ko ne, ntute nti'xe nto kúvi. ⁵⁶ Xoo é kã'xí i kúñu kó, nī é kō'o niñí ko ne, nuu ña nimá ko ne, nuu ú nima ñá di. ⁵⁷ Uva kō, ña táxnūu kó, ío ntuvi iña ña. Dukuān né, ío ntuvi iñá ko kuenta iña ña. Xoo é kã'xí i kúñu kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ñá kuenta iñá ko. ⁵⁸ Kaka'án u kuenta iña tañú'u é vë'xí e dukún kãn. Táñú'ú sa'á ne, ñá te vāta kaa manaa e é'xi ñata ntō, ña intóo kídaā, tsí dā dúkuan tsi xi'i ña. Ntá tsi xoó ña'a, ña é kã'xi tañú'u sa'á ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi —ka'an ña.

⁵⁹ Sá'a kãka'an Jésuu dá nañé'e ña ña Israeé san má vi'í mí ntánataká nuu ña ñuú Capernau.

Tū'un e nté koo ni'i ko ntúvi vā'á iña ko ntii dañu ntúvi

⁶⁰ Dōó titín ña ntántikin ñá ne, dā téku ña sã'a ne, ntáka'an ña:

—Dōo vi'xín ō tú'ūn sa'a. ¿Xoó ntu kutií i é ki'in diki i? —ka'an ña.

⁶¹ Kūtuni Jésuu tsí ña ni xkúntee iní ña é kãka'an ñá ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Ñá xkúntee iní ntu nto é kãka'án u san? ⁶² ¿Ntē ntú koo kuvi tē ini nto ko, xu'u é vëxkúvi ú ñatíí, te kūntáa u e dukún kãn mí'í e dúkuān tuví u? ⁶³ Tsí Espiritū sán ne, divi ñā é kãta'xi ña ntuvi iña ko. Ña

kuntīto ó te da mii tsī kúñu kō. Tū'un é kāká'án u ni nto ne, ðivī é vata kaa espíritū é kata'xi ntuvi vā'á iña nto. ⁶⁴ Ntá tsi iō ntó ne, ña ntákuinti'xe nto é kāká'án u —ka'an ña.

Tsí iní Jesuu nte dí'na xoo é kuintí'xe i ña ne, xoo é nadíko i ñā ði. ⁶⁵ Kaka'an ña:

—Dukuān é kāká'án u ni nto ði'na tsí xoxó kuvi kuntīkin í ko tē ña te Uvá ko tá'xi ña i —ka'an ña.

⁶⁶ Nté ntūvi tsikán ne, dōó titín ña ntántīkin ña, kii nteé xio ña ña. Ñá nī kántīkín ka ñá ña. ⁶⁷ Kidáā né, tsixe'e Jēsuu ña é uxuvi ñá'a, ña ntántīkin ña:

—¿Ncho kí'in ntú nto ði? —ka'an ña.

⁶⁸ Nantíko kōó Simuun Pedru, kaká'an ña:

—Xoó ka ntu é kuntīkín ntī, tsí tú'un ntō né, ðivī é kata'xi ntuvi vā'á iñá ntī ntīi dañu ntūvi. ⁶⁹ Ntī'í ne, é kuīnti'xe ntī, é īni va'á ntī ði tsí ðivi ntō é Cristu nto, ña e dōo va'á nuu Xuva ko.

⁷⁰ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Vá ñā ntu te ni nakaxnúu ú nto, é uxuvi ñá'a nto? Ntá tsi uun ña'a ntō ne, e ña vā'a kúvi nto —ka'an ña.

⁷¹ Kaka'an ñá iña Júda Iscariote, i'xá Simuun. Tsí ðivi ñā é ðiko ña Jēsuu rkontūvi, kuān té kaduku ntée ña uxuvi ñá'a, ña ntīni'i ñā san.

7

Ñá ni kuīntí'xe ení Jesuú san ña

¹ Dā kúvī sá'ā ne, īka Jesuu ñuú Galilea. Ñá ni ntīo ká ña kī'in ña ñuú Judeá san, tsí ncho ka'ní ña Israeé san ña. ² Dóko sā xee ntūvi e ntáde ña Israeé víko é káñú'u ña ví'i xo'o. ³ Dukuān ne, ntáka'an ení Jesuu ni ña:

—Ñá ku kutūvín i'a. Kuē'én ñuú Judea vata koo é na kīnī ña ntīni'i ō san núu ī é kaden. ⁴ Tsí te xōo

ñá'a ntio ña é kutuvī ditó ña ne, ñá tē neé ka vii xu'ú ña. Tē ncho viin nuu i e dóo ka'nu ne, kuē'en mí kīni ña'a san o é da kanii ñūxivi —ka'an ña.

⁵ Nté enī ñá ña ni kuintí'xe ña ña. ⁶ Kidáā ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—Váta xēe ura iñá ko, ntá tsi ðivi ntō ne, kuvi vii nto da neé ka ura nee iña é ntio nto vii nto. ⁷ Ñá te nee nuu i kainchu'vi ñá'a nto. Ntá tsi xu'ú ne, dōo ntaínchu'vi ñá ko, tsí da xé kaka'an ntáa ú ni ña nee é kīni kaa ntáde ña. ⁸ Kue'ēn ntó viko san. Xu'ú ne, ñá kī'ín u vevii, tsí vata xee úra iñá ko —ka'an ña.

⁹ Dā kúvi ka'an ña sá'a ni ñā ne, ítūvī ka ña ñuú Galilea.

Dā kue'en Jéssu víko

¹⁰ Ntá tsi dā kue'en éni ña viko sán ne, da rkontūvi kīi ña, kue'en ñá ði. Ntá tsi ña ni ñe'e ditó ka ña, tsí ðiin ðiin sá kue'en ña. ¹¹ Ntánantukū ña Israeé san ña mí kakuvi viko sán ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'i ntū tuví ñatīi tsíkan? —ka'an ña.

¹² Dōo ntáka'an ñá'a san kuénta iña ña. Iō ñá ne, ntáka'an ña: “Ñatīi tsikán ne, dōo va'á ña'a ña.” Iō ñá ne, ntáka'an ña: “Ña'á ni san. Kūdii kaéni nta'ví ña ña'a”, ka'an ña.

¹³ Ntá tsi xoxó ni kā'an ntée i ñā mé'ñu ñā'a san, tsí u'ví ña ña Israeé.

¹⁴ Dā kúdava viko sán ne, kúkī'ví Jessu íni ukún kan, eni ntu'u ñā nañé'e ñá ña'a san. ¹⁵ Koó dā kúdu'va ña Israeé san, ntáka'an ña:

—¿Nté kuān nte íni ntú ña sá'a? Tsí ntē ña ni nakuá'a ña —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā ne, nantíko kōó Jessu, kaká'an ña:

—É kanañé'é u ntó ne, ñá te ðiki mií ko kaki'xi, tsí iña ña táxnuu ko. ¹⁷ Tē xoó ntio i é vii i é ntio Xuva kō ne, kutuni ñá te nta'a Xuva ko vē'xi é kanañé'é

u san, o te dikí mií ko katavá u. ¹⁸ Xoo é katavá i dikí mií i é kāká'an ne, da ti tsi kanantuku ñā é vā'á iña mii ña. Ntá tsi xoo é kanantuku i é vā'á iña ña táxnuu i ne, kaka'an ña é nuu é ntaā i. Nā tē nee iña é kīni kaa nuu nima ña.

¹⁹ ¿Vá ña ntu te ðivi ntō e tá'xi Muisee lei? Ntá tsi nté uun nto ña ntáde ntaa nto é ūve na'a. ¿Nté kui ntánantukū nuu iní ntu nto nté koo ka'ní nto ko? —ka'an ña.

²⁰ Ntáka'an ñá'a san:

—¿Vá ña vā'a ntu nuu nima o! ¿Xoó ntu ncho ka'ní i o? —ka'an ña.

²¹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Uun kudii núu i é idé u ne, un tsi da ntákudu'va nto. ²² Muiseé ne, nāñē'e ñá nto vatā xkoó ini nto é tē'nté un siin kúñū é íxi nto. (Ntá tsi ña te Muísee ni xtuví ña kuān xkoó ini nto, tsí uva ata ika kō, ña intōo nte kidaa.) Ntō'ó ne, kuān te ntuvi iō dá'na, kae'nté nto é íxi í'xa tií san. ²³ Tē kuvi te'nte é íxi í'xa tií san ntuvi é iō dá'na vata koo é kāda ntaa nto lei Muísee ne, ¿nté kui ntákudiin ntu nto ní ko e ntavá'a ú ñatí san kanñ kúñū ñā ntuvi dá iō dá'na? ²⁴ Nā ku kāká'an ntée nto ña'a san dá dotō tsí ntaíni nto ña, ntá tsí te kāká'an ntó iña ña'á san ne, koto vā'a nto nee iña é ntáka'an nto —ka'an ña.

Kaka'an Jesús mí vē'xí ña

²⁵ Ío ña ñuú Jerusaleén san éni ntu'u ñā tsíxe'le ta'an ñā:

—¿Vá ña ntu te ñá sā'a é ntánantuku ñā'a san é ka'nī ñá ña? ²⁶ Un kaa ña ntitsi ña, kaka'an ñá ni ñā'a san, ntá tsi nté xoxo kaka'an í ni ñā. ¿Tē kuini ntu ña tsiñu i san é ðivi ntí'xe ña é Cristu ña? ²⁷ Xo'ō ne, iní ntú ku ō mí'i vē'xí ña sā'a. Tsí te vē'xí Cristú ne, nté uun xoxó ini i mí'i kii ña te vē'xí ña —ka'an ña.

28 Kidáā ne, un ntii tsī kéne Jesuu, kaká'an ña mí kanakuā'a ña ña'a san ini ukún ña Israee:

—Te ĩni ntó ko ne, ini nto mí'i vē'xí u. Ntá tsi ña te ni ki'xí u é miī ú ntio ko, tsí ña kaka'an é nuu é ntaā i san táxnūu ña ko. Nto'ó ne, ntē ñá ini ntó ña.

29 Ntá tsi xu'ú ne, iní u ña, tsi íkan vē'xí u mí tuví ña ne, ðivi ñā e táxnūu ña ko —ka'an ña.

30 Kidáā né, ncho t̄in ña ña, ntá tsi nté uun xoxo ni t̄in ntá'a i ña, tsí vata xee tá'an ura íña ña. 31 Ntá tsi ña te da díi ña kuínti'xe i ña ne, ntáka'an ña:

—Tē xee ñá táxnuu Xuva kō ne, ¿vá kūvi ntu vií ña e díi ka kue'e núu ĩ e dóo ka'nu vatā ó de ña sá'a? —ka'an ña.

Ncho t̄in ña fariseu Jesús

32 Tēkú ña fariseu e ntáka'an ñá'a san íña Jesús. Ña fariseu ni dútu ñá odo nūú san ne, tēé tsiñu ña ña mau ukun é t̄in ña Jesuu. 33 Kidáā ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Uun da'na sá kutūví u ni ntō dá ntāa ú, kínakutúví ú nī ña táxnūu ko. 34 Dōó nantuku ntō ko, ntá tsi ña naní'i ntó ko. Ntē ña kuvi xēe nto mí kíkutúví u —ka'an ña.

35 Kidáā né, ěni ntu'u ña Israee san ntátsixe'e ta'an ñā:

—¿Mí'i ntu ntēe kíkutúví ña sá'a é ña kuvi naní'i ko ña? ¿Vá k̄'in ntú ña xio ñuú san mí kaintóo xaa tātá ña Israee? ¿Vá íkan ntu k̄'in ña, kinakuá'a ña ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō san? 36 ¿Nee íñá ntu kani tú'un é kāká'an ña: “Nantuku ntō kó, ntá tsi ña naní'i ntó ko, tsi ña kúvi xēe nto mí kutūví u”? —ka'an ña.

Ntute vā'a é ña katú'u

37 Ntuvi da ĩnú kava viko ka'nu sán ne, nákont̄itsí Jesuu, kaká'an ña:

—Tē xoo é kaitsi i ntúte ne, na kī'xi ña mí tuví u, na kō'o ña. ³⁸ Tsí vatā ó uve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō ne, xoo é kuinti'xe i kó ne, nima ñá kene ntute vā'a é ña katú'u nté un síin —ka'an ña.

³⁹ Kaka'an ñá kuenta iña Espíritū Sántū é kunūu ña nima í xoo é kuinti'xe i ña. Tsí vata ta'xi Xúva kō Espíritū Sántū san, tsí vata ntáa Jesuu e dukún kán.

Dā kii nteé xio ña'a san

⁴⁰ Iō ña'a san, da téku ña é kāka'an ñá ne, ntáka'an ña:

—Ña sá'á ne, ña ka'án naa Xuva ntí'xe ko ñā, ña kaka'an tú'un Xuva kō —ka'an ña.

⁴¹ Iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Ña sá'á ne, Cristu ña —ka'an ña.

Ntá tsi iō ñá ne, ntáka'an ña:

—¿Vá ñūú Galilea ntú sa kī'xi Cristu? ⁴² ¿Ñā ntu te uve ná'a kaká'an tsí Cristú ne, tatá vi'i Davii ña? Kī'xi ña ñuú Beleen, tsí ikan ñūú Davii —ka'an ña.

⁴³ Dukuān ne, kii nteé xio ña'a san kuénta iña Jéssuu. ⁴⁴ Iō ñá ne, ncho kī'in ni'i ñá ña viutun, ntá tsi nté uun ña ña ni kene iní ña tñn ña ñā.

Ñá ni kuinti'xe ña tsiñu i san Jéssuu

⁴⁵ Nāxee mau ukun mí ntoo dutu ñá odo nūú nī ña fariseú san ne, tsixe'e ña māu ukún san:

—¿Nté kui ña ni kántēka ntu nto ña? —ka'an ña.

⁴⁶ Máu ūkún san ne, nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Nté uun ito vata tekú ntí xoó kaka'an í vatā ó kaka'an ñá tsikan —ka'an ña.

⁴⁷ Kidáā ne, ntáka'an ñá fariseú san ni nā:

—¿Vá éni nta'ví ntu ña nto di? ⁴⁸ ¿Vá ntákuinti'xe ntu ña odo nūú iña nto nī ña fariseú san? ⁴⁹ Ntá tsi ña'a, ña e ñá iní leí san ne, da miñ é nī'i ña é kuntēka é kīni kaa ña —ka'an ña.

⁵⁰ Nicodemu, ña é ixkoto ní'ni Jesuu dá kuáā ne, ña fariseu ñá di ne, kaka'an ñá ni tā'an ña:

⁵¹ —¿Vá kaka'an ntu leí san é dotō tsi dá'vi o kuētsí ka'nu ña'a san te vata kiní o nee iña é kade ña, tē nté o kaka'an ñá di? —ka'an ña.

⁵² Nantíko koō ñá, ntáka'an ña:

—¿Vá ña Galilea ntú nto di? Nākua'a ixi nto é ūve na'a é kāka'an Xúva kō, tsí ñuú Galileá san ne, nté uun ña'a é ka'án naa Xuva ko vata túvi ditó ña —ka'an ña.

⁵³ Kidáā né, nādita ña itsi ña xe un xé un ñā, kunú'u ña nú vi'i ñā.

8

Ñadĩ'í kini kaa

¹ Ntá tsi Jesuú ne, kué'en ñā ti'i i má Tun Ōlivu kan. ² Dā tuví utun sán ne, nee xtúku ña má ūkún kán. Un ntĩ ntĩ ña'a xee xtúku ña mí tuví ña. Ítūvi tixi ñá ne, dá kanakuā'a ña ña'a san.

³ Mastrú lei ni ñá fariseú san ne, xée ñā mí tuví Jesuú ne, nteka ña uun ñadĩ'í, ña é natúvi, ña é nuu ni'i uun ñatĩ é ña te ña xii ña. Xntitsi ñá ñadĩ'í san mé'ñū ña'a sán ne, ⁴ kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Mastrú, ñadĩ'í sa'á ne, natúvi ña é kade ña é kini kaa ni ñatĩ san. ⁵ Kaka'an lei Muísee tsi kué'e xuu o ña'a, ña kuān ó ntáde san. Ña ña di ntō ni, ¿nté ka'an nto? —ka'an ña.

⁶ Da ti tsi ntáka'an ña é kōto nteé ña ña vata koo é ní'i ña uun núu ī é tsi'i kuétsi ña ña. Ntá tsi Jesuú ne, ítuvi tixi ñá ñu'u kan ne, dā ká'u ña rkinta'a ña nú nte'ú san, é vata tsi tē ña ni tekú ña. ⁷ Ki'in itō tsíxe'e ña Jesuú ne, da kidáa ne, nākuiñi ñá, kaka'an ña:

—Xoó ña'a, ña é ña tuvi kuétsi ī ne, di'na ña na kani ntu'u ña nakĩ'in ñá xuú san —ka'an ña.

⁸ Nákutītixi xtúku ña ne, dā ká'u xtúku ña nú nte'ú san. ⁹ Dā téku ña'a san sá'a ne, eni ntu'u ñā ntáka ña kui uun kui uun ña. Di'na tsi ñatā san ntáka ña. Dā kúvi ne, koó da miī sá Jesuu ntii koó ña ni ñadī'í san.

¹⁰ Kidáā ne, náakuntītsí Jesuu, kátsixe'e ñā ñadī'í san:
—¿Mí'i ntū ntāñí ka ña katsi'i kuétsi o? Nté uun ká xoxó katsi'i kuétsi ká i o —ka'an ña.

¹¹ Ñadī'í san ne, nantíko koō ñā, kaka'an ña:

—Nté uun ká ña, Mastru —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nté xu'ú ña tsi'i kuétsi ú o. Kuē'én ve ne, ña ku idēn ka é kīni kaa —ka'an ña.

Jesuú ne, ñā e kaxi'í nuu ña ñuxiví a

¹² Kidáā ne, kaka'an xtúku Jéssuu ni ñā'a san:

—Xu'ú e kúvi ú ñu'u é kaxi'í nuu ñuxiví sa. Xoo é kuntikín í ko ne, ña káka mí nēe, tsí naxi'í nuu ú itsi ntuvi iña ña —ka'an ña.

¹³ Dukuān ne, ntáka'an ñā fariseu ni ña:

—Xo'ōn né, da ti tsi kaka'an kuénta iña mí o. É kākā'án ne, ñā tē neé nuu á'vi —ka'an ña.

¹⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñā ni ñā:

—Kuān te xu'ú kantada ntaa ú kuenta iña mií ko ne, ntá tsi nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō. Tsí iní u mí'i vē'xi ú ne, iní u mí'i kī'ín u di. Ntá tsi ñā ni nto ne, ntē ñā iní nto mí'i vē'xi ú, ntē ñā iní nto mí'i kī'ín u di. ¹⁵ Nto'ó ne, ntádē kú'vé ntó vatā ó ntádē kueni ña ntoo ñuxiví sa, ntá tsi xu'ú ne, nté uun ña'a ña kade kú'vé u nté o de ña. ¹⁶ Ntá tsi tē dí kadā kú'vé u ne, vā'a koo kadā kú'vé u di, tsí ña te da míi tsi ú, tsí ntuví u Uvā kó, ña táxnuu ko. ¹⁷ Uve na'á lei nto tsí te ūvi ña'a ntada ntaa ña é dadīi tsi ntáka'an ñā ne, nuu é ntaā i e ntáka'an ña. ¹⁸ Xu'ú ne, kuvi ú uun é ntada ntaa u iñá ko ne, Uvā kó, ña táxnuu kó ne, ñā ni kuvi ūvi ña —ka'an ña.

¹⁹ Kidáā ne, tsixe'e ñā'a san ña:

—¿Mí'í ntū tuvi úva o? —ka'an ña.

Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ña:

—Nto'ó ne, ñá ñni ntó xoo ñá'a ú ne, ntē ñá ñni nto xoo é Uvā ko. Tē dí ñni ntó ko ne, ñni nto Uvā kó dí —ka'an ña.

²⁰ Sá'a kākā'an Jēsuu dá kanakuā'a ña ña'a má ūkún ña Israee, mí ñu'u vá'a etún diu'un iña ukun. Ntá tsi xoxó ni tñin i ña, tsí vata xée úra iña ña.

“Mí kī'ín u ne, ña kúvi kī'ín nto”

²¹ Kaka'an xtúku Jesuu ni ñá'a san:

—Kí'ín ú ve ne, nantuku ntō ko, ntá tsi ñni ntō ne, kuví nto kuenta iña kuétsi nto. Tsi mí kī'ín u ne, ña kúvi kī'ín nto —ka'an ña.

²² Ña Israee san ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña:

—¿Vá ka'ni mii ntú ña kúñu ñā é kuān ó kaka'an ña tsi mí kī'ín ñá ne, ña kúvi kī'ín o? —ka'an ña.

²³ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nto'ó ne, ñuxiví sa ntoo nto. Xu'ú ne, e dukún kan vē'xí u. Nto'ó ne, ña'a ñuxiví sa nto. Ntá tsi xu'ú ne, ñá tē ña ñuxiví sa u. ²⁴ Dukuān é kuan ō ka'án u ni ntō tsi kuví nto kuenta iña kuétsi nto. Tsi tē ña kuintí'xe nto kó é ñni ú ne, da mii é kúvi nto kuenta iña kuétsi nto —ka'an ña.

²⁵ Kidáā né, tsixe'e ña ñā:

—¿Xoó ña'a ntun ñni kuan? —ka'an ña.

Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ntē ñni ña kaka'án u ni ntō. ²⁶ Dōó tñin nuu i é ntio koo ka'án u ni ntō: nee ñá'a nto, nte ntáa nto dí. Ntá tsi ña táxnūu kó ne, ñni ñā é kākā'an ña é nuu é ntaā i. Tū'un é kākā'án u ni ntō i'a ñuxiví sa ne, ñni é téku ko é kākā'an ñá ñi ko —ka'an ña.

²⁷ Ntá tsi ña ni ñé'e ñni ña te kaka'an ñá iña Xuva ko. ²⁸ Dukuān ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tē náxkaa dukun ntó ko, xu'u é vēxkúvi ú ñni ne, da kidáa kutūni nto tsi ñni ntí'xe u. Kutuni ntó

tsí ña te neé kade u é diki mií ko. Tsí vatā o nañé'e Úvā kó ko ne, dukuān ó kaka'án u ni ntō di. ²⁹ Tsí ña táxnūu kó ko ne, nuu mé'ñu nuu dava ñā ko. Nté uun ito vata xtuví mii ñá ko, tsí nguentúvi kade ú nee iña é ntio ña.

³⁰ Dā ka'an Jéssu sá'a ne, dōó titín ña'a kuínti'xe ña ña.

I'xá Xuva ko nī ña ntáde tsiñu iña kuétsi san

³¹ Kidāa ne, kaka'an Jéssu ni ñá Israee, ña kuínti'xe i ña:

—Te kāda ntaa nto tú'ūn kó ko ne, kuvi kuntīkin ntó ko. ³² Kiní nto nee iña é nuu é ntaā í ne, ñi'vī é nakāka xaa nto —ka'an ña.

³³ Ña'a sán ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Nti'í ne, tatá vi'i Abraán nti. Nté uun ito vata kada tsiñu nti é kuétsi iña tuku ñá'a. ¿Nté kuān ó kaka'an nto é nakāka xaa nti? —ka'an ña.

³⁴ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō: Xoo é kade i kuétsi ne, ntáde tsiñu ña iña kuétsi san. ³⁵ Ña kade tsiñu sán ne, da tuví taan ña nú vi'í tó'lo ñā. Ntá tsi i'xá san ne, nguentúvi tsi tuví ni uva ī. ³⁶ Dukuān né, te xū'u é I'xá Xuva kō ú nakāka xaa ú nto ne, kaka xaa nti'xe nto. ³⁷ Iní u tsí tatá vi'i Abraan nto. Ntá tsi ntánantuku ntō nté koo ka'ní nto ko, tsí ña ntío nto kuínti'xe nto tú'ūn é kāka'án u ni ntō. ³⁸ Xu'ú ne, kaka'án u nee iña é īnī u iña Uvá ko. ñi'vī ntō ne, ntáde nto nee iña é īni nto iña uva ntó di —ka'an ña.

³⁹ Ntáka'an ñá ni ñā:

—ñi'vī ne, Abraan úvā nti! —ka'an ña.

Nantíko kōo Jéssu, kaka'an ñá ni ñā:

—Tē dí nuu é ntaā ntí'xe i é i'xá Abraan ntó ne, ntáde nto vatā o dé Abraán san. ⁴⁰ Ntá tsi ntánantukū nuu iní nto nté koo ka'ní nto ko, xu'u

é kākā'an u ni ntō é nuu é ntaā i e téku ko é kākā'an Xuva kō. Abraán ne, nté uun ito ña ni íde ña sá'ā.
⁴¹ Nto'ó ne, ntáde nto vatā o de úva mii ntō —ka'an ña.

Kidáā ne, ntáka'an ña:

—¡Ntí'í ne, ñá te í'xa nta'ví ntí! tsi úun tsi uvā ntí, ðivi ñā é Xuva kō.

⁴² Kaka'an Jesús ni ña:

—Tē dí ðivi uva ntí'xe nto Xuva kō né, kuinima ntó ko tsí ðivi ntā'a ña vé'xi u é tūví u vevii. Ñá te kuēnta iña mii ko vé'xi u, tsí ðivi ñā táxnuu ña ko.

⁴³ ¿Nté kui ña kúvi ntu kí'in ðiki nto tú'ün ko? Tsí da xé ña ntío nto kiní nto é kākā'an u ni ntō. ⁴⁴ Nto'ó ne, nta'a uva ntō, tó'ō e ña vá'ā san vé'xi nto. Tsí ncho vií nto nee iña é ntio i. ðiví né, dukuan tsí ó kae'ní ña'a nte ntúvi dí'na. Ñá te ini ka'an tú'ün é nuu é ntaā i, tsí ntē ña tuví é nuu é ntaā i nuu nima i. Dá kakā'an dóveté ne, nima mí i kākene é kākā'an. Tsi dóo vete ne, kuān ó kanañ'e i'xá i ði.

⁴⁵ Ntá tsi xu'ú ne, é nuu é ntaā i kaka'an u ni ntō, ntá tsi nto'ó ne, ña ntákuinti'xe nto ko é kākā'an u.

⁴⁶ ¿Vá iō ntú nto, uun ña'a ntō, é kúvi nañe'e ntó ko mí kō'xó ntee u? Te kākā'an u é nuu é ntaā í ne, ¿nté kui ña ntákuinti'xe ntu nto ko? ⁴⁷ Xoo é káduku ntée i Xuva kō ne, kaini ña tú'un Xuva kō. Ntá tsi nto'ó ne, ña ntátekú nto, tsí ña te Xuva ko ntáduku ntée nto —ka'an Jesús.

É dukuān tuví Cristu ði'na dá kaku Abraan

⁴⁸ Kidáā ne, ntáka'an ña Israeé san ni ña:

—Nuu é ntāa ntí'xe i é kākā'an ntí tsí ña ñuú Samaria nto, tsí nuu é ña vá'ā sán nima nto —ka'an ña.

⁴⁹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ña:

—Nté uun é ña vá'ā san ña tuví núu nimá ko. Xu'ú ne, kaiko ñu'ū ú Uvā ko, ntá tsi nto'ó ne, ña ntío nto

kuiko ñu'u ntō ko. ⁵⁰ Ñá te xū'u ntío ko é kada ka'nu ñá'a sán ko, tsííó xoó ntio i é kuān koo. Divi ñā kada kú'vē ñā. ⁵¹ Nuú é ntaā i é kā'án u ni ntō: Xoo é kāda ntaa i tú'ūn é kāka'án u ne, ñá kūví ñā —ka'an ñā.

⁵² Kidáā ne, ntáka'an ñá Israee ni ñā:

—É ñni ntí'xe ntí ve tsí nuu ntí'xe é ñā vá'ā sán nima nto. Abraán san ni un ntí'í ñā ka'án naa Xuva kó san ne, xí'í ñā ne, ¿nté kui divi nto kāka'an ntó é ñā ní'í ntí doxí'í san te kāda ntaá ntí tú'un ntō? ⁵³ ¿Vá díí ka ntu ka'nu ñā'a nto é vata kaa uvatā ntí Abraan? Divi ñā ne, xí'í ñā, ni un ntí'í ñā ka'án naa Xuva ko. Divín né, ¿neé ntu ñā'a kúvin kuan, te kuñi o? —ka'an ñā.

⁵⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Tē dí xu'u ka'án u tsi dóo ka'nu ñā'a ú ne, ñá vādá kadiá'vi tú'ūn ko. Ntá tsi Uvā kó kaka'an ñā tsi dóo ka'nu ñā'a ú, divi tsi ñā é ntáka'an nto é Uva nto ñā di. ⁵⁵ Ntō'ó ne, ñá ñni ntó ñā, ntá tsi xu'ú ne, íni u ñā. Tē dí ka'án u e ñá íni u ñā ne, kantaku vēte ú vatā ó de nto. Ntá tsi íni ntí'xé u ñā ne, kade ntaá u é kāka'an ñā. ⁵⁶ Dōo diní uvata nto Ábraan tsi dóo ncho kiní ñā ntuví é xéé u ñuxiví a. Dā íni ñā ne, ñá tē nté kaa diní ñā —ka'an Jesús.

⁵⁷ Kidáā ne, ntáka'an ñá Israee san ni ñā:

—Ntē vata xéen uvi díko u'xi kuia ó ne, ¿é kakā'án sa xkun e ínin Ábraan? —ka'an ñā.

⁵⁸ Kaka'an Jesús ni ñā:

—Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō. É dukuān tuví u dí'na dá kaku Ábraan —ka'an ñā.

⁵⁹ Kidáā né, Ído ñā Israee san xuu é kuē'é xuu ñā ñā, ntá tsi Jesuú ne, ntii xu'ū ñá ini ukún kán ne, dá kuē'en ñā.

9

Dā ntavá'a Jesuu úun ña'a, ña e dúkuan kuāa da káku

¹ Dā ita ntí'xin Jesuú ne, íní ña uun ñatí, ña e dúkuan kuāa da káku. ² Ña ntini'i ña né, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui e dúkuan kuāá ña sá'a nté da káku ña? ¿Kuētsí mii ntu ñā né, o kuētsi úva ña, o kuētsí dí'i ñā? —ka'an ña.

³ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Nté uun ña, ña túvi kuétsi ña. Tsí kuaā ña é da ti tsi na kīni ña'a san nee iña é kūvi vií Xuva ko iña ña. ⁴ Vevii é ntuví né, na ntí'i o tsiñu iña ña é táxnūu ko. Tsi nté uun xoxo kuví kada tsíñu ká i tē kunee. ⁵ Vevii é tuví u ñuxiví a ne, xu'ú e kúvi ú ñu'u é kaxi'í nuu ñuxiví sa.

⁶ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, ēti ña díi ña ñu'u kán ne, de vá'a ña un sín ntó'xō san, dá nakutsi núu ña nuu á ña kuāá san, ⁷ kaka'an ñá ni ñā:

—Kuē'én, kukítin ve mí ñu'u vá'a ntute Silueé san —ka'an ña.

(Tū'ún Silueé san ne, kani tú'un E Táxnūu Ña.)

Kué'en ña, kūkití ña. Dā ntíko koō ñá ne, é nāxi'í nuu ña. ⁸ Kidáā ne, ña ntoo etsin nú vi'i ña kán, ñá ini é kuaā ñá ne, ntátsixe'e ta'an ñā:

—¿Vá ñā ntu te ña sa'a é xkūtúvi ña, kaikan ñá diu'un ítsi kán? —ka'an ña.

⁹ Iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Dívi ntí'xe ñá sa'a —ka'an ña.

Iō ñá di ne, ntáka'an ña:

—Ña'á ni san, ntá tsi vata te kuan ito ñā —ka'an ña.

Ntá tsi mii ña kakā'an ña:

—Dívi ú xu'u —ka'an ña.

¹⁰ Kidáā ne, tsíxe'e ñā'a sán ña:

—¿Nté kui kúvin ntun nákoton ve? —ka'an ña.

¹¹ Nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Ñatíí, ñá nani Jēsuú ne, de vá'a ña ntó'xō sán, dā xntá'a ña ntuxnūú ko, dá kakā'an ñá nī kó: “Kuē'én, kūkitin mí ñu'u ntute Silueé san”, ka'an ña. Ñé'e ntí'xe ú ne, dā kúvi kítí ú ne, ura dú'va tsi i nákotó u —ka'an ña.

¹² Tsixe'e ña ñā kídaā:

—¿Mí'i ntū tuví ñatíí tsikan? —ka'an ña.

—Ñá íní u mí'i tūví ña —ka'an ña.

Dā dóo tsixe'e ña fariseu ñá naxi'í nuu í san

¹³ Kuē'en ní'i ña ña kuāá san, ña náxi'í ntuxnūú i, mí ntoo ña fariseu. ¹⁴ Tsí ntuvi iō dá'na da de vá'a Jesuu ntó'xō é nakutsi núu ña ntuxnūú ña kuāá san. ¹⁵ Kidáā né, tsixe'e ña fariseu ña nté o náxi'í ntuxnūú ña. Kaka'an ñá nī ña fariseu:

—Ntō'xo xntá'a ña ntuxnūú ko. Dā kítí ú ne, nāxi'í nuú ko —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā ne, iō ñá fariseu, kaká'an ña:

—Ñá te nta'a Xuva ko vē'xí ña tsikan, tsí ña kaíko ñu'u ña ntūvi dá iō dá'na —ka'an ña.

Ntá tsi iō ñá ne, kaka'an ña:

—¿Nté ntu koo kuvi vií ñá iō kuetsí i uun nuu i e dóo ka'nu vatā o dé ña tsikan? —ka'an ña.

Ñā te úun tsī ntádē kuení ña. ¹⁷ Tsixe'e xtūku ña ña ntuvá'a san:

—¿Nté o dé kuení o iña ña é nakaan ntuxnūú o san? —ka'an ña.

Kaka'an ñá tsikan:

—Xu'ú kuiní ko ne, ña kaka'án naa Xuva ko —ka'an ña.

¹⁸ Ntá tsi ña Israeé san ne, ña ni kuintí'xe ña tē nuu é ntaā i é kuaā ña, ntá tsi é kainí ña ve, dá ntē kána ña uva ña ni di'í ñā, ¹⁹ tsixe'e ña ñā:

—¿Vá divi ntu i'xā ntó ña sã'a? ¿Ntāa ntu ká'an nto e dúkuan kuāa ña nté da káku ña? ¿Nté ntu o kúvi náxi'í nuu ña ve? —ka'an ña.

²⁰ Kidáā ne, kaka'an úva ña ni di'í ñā:

—Iní ntí tsí i'xá ntí ña ne, dukuan kuāa ña nté da káku ña. ²¹ Ntá tsi ñá iní ntí nte o kúvi náxi'í nuu ña ve. Ntē ñá iní ntí xoo nákaan i ntuxnūú ña. Tsixe'e nto ñā, tsí e dukún kuia ñá ne, kuvi ka'an mí ña ni ntō.

²² Kuan o ka'an úva ña ni di'í ñā, tsí da xe ú'vī ñá ña Israeé san. Tsi ntánatín ña Israeé san te xōo ñá'a é ká'an ña tsí nuu é ntaā i é Xuva kō táxnuu ña Jesuú ne, natavá ña ña ini ukún kán. ²³ Dukuān é kuan o ka'an úva ña ni di'í ñā tsí e dukún kuia ñá ne, é kuvi ka'an mí ñā.

²⁴ Kāna xtuku ña ña náxi'í ntuxnúu i sán ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Kuiko ñu'u nto Xuva kō. Iní ntí tsí ña tsikán ne, iō kuetsí ña —ka'an ña.

²⁵ Nantíko kōo ñátíí san, kaka'an ña:

—Ñá iní u te iō kuetsí ña o ña'a, ntá tsi é iní u ne, kuāá u nte dí'na, ntá tsi vevíí ne, é kainí u ve —ka'an ña.

²⁶ Tsixe'e xtuku ña ñā:

—¿Neé ntu dé ni'í ña o dā nákaán ña ntuxnūú o? —ka'an ña.

²⁷ Nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—É kaka'an ntú ku ú ni ntō. Ntá tsi ntē ña ni ide ntó ko kuenta. ¿Nté kui ntio ntu nto é ka'an xtúku ú ni ntō? ¿Vá ncho kuntikín ntú nto ña di? —ka'an ña.

²⁸ Kidáā ne, náu'vī ñá ña, ntáka'an ñá ni ñā:

—Xo'ōn né, kuntikín ñá tsikan. Nti'í ne, Muisee ntántikín ntí. ²⁹ Iní ntí tsí Xuva kō ká'an ñá ni Muiseé, ntá tsi ñá tsikán ne, ntē ñá iní ntí mí'í vē'xí ña —ka'an ña.

³⁰ Nantíko kōo ñátíi san, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Mpá! ¿Nté o ntu e ñá ñini nto mí'i vè'xí ña? Tsí ñi ñā ne, nakaán ña ntuxnūú ko. ³¹ Iní ntú ku o tsí Xuva kō ne, ñá kaíni ña ñá iō kuetsí i, tsí da ti tsí ña é kanuu iní i ña, nī ña é kade ntaa é ntio ña. ³² Nté uun ito vata tekú ko ñā ña é kakuvi nakaan ntuxnūú ña e dúkuan kuāa nté da káku. ³³ Tē dí ña te nta'a Xuva ko ni kí'xi ñá ne, ñá tē neé kuví vií ña —ka'an ña.

³⁴ Nantíko kōo ñá, ntáka'an ñá ni ñā:

—Xo'ōn é iō kuetsí o nté da kákun ne, ntio sá ku o é nakuā'an ntí ve —ka'an ña.

Kidáa ne, kíñu'u ña ña ñini ukún kán.

Ña é ña ntáini ñā Xuva ko

³⁵ Tékú Jesuu é kíñu'u ña ñatíi san. Dā nání'i ta'an ñá ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Kākuinti'xe ntu o ña vexkúvi ñatíi? —ka'an ña.

³⁶ Nantíko kōo ñá, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Ká'an nto nī ko xoo ñá'a, vata koo é kuínti'xe kó ña —ka'an ña.

³⁷ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—É ñini ña. Dívi u é kākā'an ní'in vevii —ka'an Jēsuu.

³⁸ Kidáa ne, nákuñchiti ntāa ña nuu Jēsuu, kaka'an ña:

—Kakuñti'xe ko é nto'o é Tó'o kō —ka'an ña.

³⁹ Kidáa ne, kaka'an Jēsuu:

—Xu'ú ne, vé'xí ú ñuxiví a é kadā kú've u, vata koo é na kīní ña kuāá san ne, vata koo é ña kiní ka ña é vā'á ntuxnūú i san —ka'an ña.

⁴⁰ Ío ña fariseu, ña ntáñi étsin ne, tékú ña dá kakā'an ñá sá'á ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Ntí'í ne, ¿vá kuaā ntú nti dí? —ka'an ña.

⁴¹ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tē dí kuāa ntí'xe nto ne, ña túvi kuētsí nto. Ntá tsi ntáka'an nto tsi kainí nto. Dukuān né, iō kuetsí nto —ka'an ña.

10

Paxtú san ni lē'ntu ña

¹ Kidáa ne, kaka'an Jesús:

—Nuu é ntaā i é kāká'án u ni ntō: xoó ña'a, ña é dotō tsí kákí'vi ini aku mí ñū'u le'ntú san, tē ña té xi'i kan kukí'vi ña ne, ña du'u ña. ² Ntá tsi ña é kákí'vi xi'i kán ne, ña ña é paxtu ntí'xe ña. ³ Ña nteé nta'a i xi'i áku sán ne, nakaán ña tē xee páxtú san. Paxtú san ne, nākana ña ti, kui uun kui uun xti, kána ña ña ti ne, ntátekú ti tatsin ña. Kidáa ne, kákí'vi ña ti é kī'in tí ni ña. ⁴ Tē kúvi kií ntí'i ti ne, dá kī'in ña, kodo nuū ña, kunkin tí ña, tsí ini tí tatsin ña. ⁵ Ntá tsi ña ntaíntíkin tí tuku ña'a. Ntaínu ti ña, tsí ña ini tí tatsin ña xoo ña'a ña —ka'an ña.

⁶ Sá'ā nátee ta'an Jesuu, kaka'an ña ni ña, ntá tsi ña ni ñé'e diki ña nee iñá ncho ka'an tú'un sa'a.

Jesú ne, ña ña é paxtu va'á ña

⁷ Kidáa ne, kaka'an xtúku Jesuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kāká'án u ni ntō: Xu'u e kúvi ú xi'i mí kantí'vi á le'ntú san. ⁸ Da xóō ká ña'a, ña ki'xi dí'na é xu'ú ne, kúdi ña du'u ña. Ntá tsi ña ni íde le'ntú san ña kuenta. ⁹ Xu'ú ne, xí'i san kúvi u. Xoo é kī'ví i kuenta iñá ko ne, nakáku ña. Ní'i ña é vā'a é vata kaa le'ntu, kiti kantí'vi, kiti kantii ne, ntáni'i tí ite va'a é ká'xi ti.

¹⁰ Ña du'ú san ne, da ti tsi kantukū nuu iní ña nté koo ki'i dú'u ña ti, nté koo ka'ni ña ti, vata koo é nantí'i ña ti. Ntá tsi xu'ú ne, vé'xi ú vata koo é nī'i ti ntuví va'á iñá ti, é ña te neé kunaá nteē ti nté un siin. ¹¹ Xu'u é paxtu va'á u. Paxtu va'á san ne, uun

tsi nte ntúvi iña ña kaxé'e ña kuenta iña lé'ntu ña. ¹² Ña kade tsiñu, ña é dā ti tsi kantuá'vi é kade ña ti kuenta, é ña te ðivi ñā é tó'o ti, tē ini ña tsi vé'xi kití kue'í sán ne, kuan tsī ó katsu'un mii ña lē'ntú san da kainu ña. Kidáā né, kití kue'í sán katín ti ti ne, dá katsoo xaa ti ti. ¹³ Ña tsíkán ne, dā ti tsi kade ña ti kuenta é kaxí'í á'vi ña; ñá te kuēnta iña ñá te kūnaá ti ne, o ñá'a.

¹⁴⁻¹⁵ Xu'u é paxtu va'á u. Vata tsi kaa Uvā ko é ini ñá ko ne, iní u ñá ði. Kuān ó iní u le'ntú ko ne, ini tí ko ði. Uun tsi nté ntúvi iñá ko kué'e ú kuenta iña ti. ¹⁶ Ñu'u ká tuku le'ntú ko é ña te kaduku ntée ti xáku sā'a. Ntío é kínakueká u tí ði ne, kiní ti tatsín ko ði. Kidáā ne, uun sá nakuvé ta'an ti, uun sá paxtu ti ntuví ði.

¹⁷ Dukuān né, dōó kakuinimá Uvā kó ko, tsi nté ntúvi iñá ko kaxé'e u. Ntá tsi nani'i xtúku kó ntuvi iñá ko. ¹⁸ Nté uun xoxo kúvi nakí'í ntuvi iñá ko. Mii u kué'e ú ne, mii tsī ú nakí'í u ði. Tsí kuan ō ka'an Úvā kó nī ko é vīi u —ka'an ña.

¹⁹ Nāte'nte dáva ña Israeé san da téku ña tú'un sa'a. ²⁰ Titín ña ntáka'an ña:

—Nuu é ña vá'ā nima ña. Kūdii kákuluku ña. ¿Nté kui ntáde ntu nto kuenta é kāka'an ñá sa? —ka'an ña.

²¹ Ntá tsi ña nguii sán ne, ntáka'an ña:

—Ñá te kuān ó kaka'an ña é nuu é ña vá'ā nima i. ¿Vá kúvi ntu vii é ña vá'ā san nakaan nuu ñá kuáá san? —ka'an ña.

Ñá ni kuintí'xe ña Israeé san Jesuu

²² Ntuvi vī'xín kídaā da nátsu'un ka'nu ña viko é naka'an ña ntúvi da ntáda ña kuenta xúkūn ñuú Jerusaleen. ²³ Tuví Jesuu má ukún kán, kaika ña Coridoo Sálamuun. ²⁴ Uun tsi tavi núu ñá Israeé san Jesuu, ntáka'an ñá ni ñā:

—¿Amá ntu ka'an ntaan ní nti xoo ñá'an? Tē nuu é ntaā i é ðivīn é táxnuu Xuva kō ne, ka'an ntāan tsīn vevii; ñá ku tee xū'un —ka'an ña.

²⁵ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—É kākā'an ntú ku ú ni ntō, ntá tsi ña ntákuinti'xe nto ko. Tsi tsiñu é kade ú kuenta iña Uvá ko ne, ðivī é kantada ntaa iñá ko. ²⁶ Ntá tsi nto'ó ne, ña ntákuinti'xe nto, tsí ña te ðivi ntō é le'ntú ko, vatā ó kaka'án u ni ntō. ²⁷ Tsi le'ntú ko ne, ntátekú ti tatsín ko. Iní u tí ne, ntántikin tí ko ði. ²⁸ Xu'ú ne, kaxé'e ú ntuvi iña ti ntii dáñu ntūvi. Nté uun ito ña kunáa ti, tsi nté uun xoxo kuví nakuido núu i ti nta'a ko. ²⁹ Uvā kó, ña ntáda ti kuenta ntá'a kó ne, ðí ka ka'nu ña é da xóo ká ña'a. Nté uun xoxo kuví nakuido núu i ti nta'a Uvā ko. ³⁰ Uun tsi kúvī ú ni Uvā ko —ka'an ña.

³¹ Kidáā né, ido xtuku ña Israeé san xuu é kué'é xuu ña ñā. ³² Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—É nañē'é u nto titín nuu i é vā'a e tá'xi Uvā ko é vīi u. ¿Neé ntu nuu i é ncho kué'e xuu ntō ko? —ka'an ña.

³³ Nantíko kōo ña Israeé san, ntáka'an ñá ni ñā:

—Ñá te kuēnta iña núu i é vā'a e kué'e xuū ntí o, tsí da xé kaka'an tú'ūn e dóo xii kaa iña Xuva ko. Tsi xo'ōn ne, kūdii ñá ñuxiví san kúvin ne, dadii ncho viín vata kaa Xuva kō —ka'an ña.

³⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Ñā ntu te uve ná'a kaka'an leí san iña nto: “Xu'ú ka'án u tsí ntiusi kúvi nto”, ka'an? ³⁵ Tsi ntiusi xntánteē ña é ðivi nta'a i e xee tú'un Xuva kō ne, ña kúvi kuído ntíta o lei e xtúvi Xuva kō. ³⁶ Te ðu'va ntū ó kaka'an Xúva kō ne, ¿nté kui ntáka'an ntú nto tsí ña vā'a o kaka'án u tsí xu'u é I'xá Xuva kō u? Tsi xu'ú ne, nté ði'na nákañúu ña ko é kī'xi ú ñuxiví sa. ³⁷ Tē ña te tsiñu iña Uvá ko kadé u ne,

na koo mii kuĩnti'xe nto ko. ³⁸ Ntá tsi kade u. Kuān té ña kuinti'xe ntō kó xu'ú ne, kuinti'xe nto tsiñu é kade ú vata koo é kūtuni ntó, na kuĩnti'xe nto tsí uun tsi kúvi ú ni Uvā kó, uun tsi kuvi ña nī kó ñi —ka'an Jesús.

³⁹ Dukuān né, ntukū nuu iní xtuku ña nté koo tñn ña ña, ntá tsi ña ni kuvi víi ña, tsi ntií ni'ni ña nta'a ña.

⁴⁰ Kidáā né, ntiko kōo xtúku Jesuu, ku'e'en ña ūun xo diñi ntute ka'nu é nani Jōrdaan, mí dī'na nakutsi ntúte Juaan ñá'a san. Ikān kanúu ña. ⁴¹ Nǎ te nté kaa ña'a xee xtúku ña mí nuu ña ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Nté uun nuu i é dóo ka'nu ña ni idé Juaán san, ntá tsi un nti'í é kǎ'an ñá iña ñá sa'á ne, nuu é ntaā i —ka'an ña.

⁴² Dōo titín ña'a san kuĩnti'xe ña Jesuu íkǎn ñi.

11

Dā xi'i Lázaru

¹ Ítūví uun ñatīi, ña nchokuvi, ñá nanī Lázaru, ñuú Betania. Ikan ñūú María san ni tā'an ña, ñá nanī Martá ñi. ² María, ta'an Lázaru sán ne, ñi ña é da'vi ña cho'o vídín san Jesuú ne, idi ña naĩtsi ña dí'in ña. ³ Dukuān ne, xé'e ña kuēnta ntá'a Jesuu tsí ta'an ña, ña e dóo vá'a tiin ni'i Jēsuú ne, ētsin ña.

⁴ Ntá tsi dā téku Jesuu sá'a ne, kaka'an ña:

—Ñá te ku'í é kuvī ña sá'a. Tsí da tī é na kīnī ña'a san tsi dóo ka'nu Xuva kō, vata koo é na kīnī ña tsi dóo ka'nu I'xá Xuva kō ñi —ka'an ña.

⁵ Kuān te dóo kuinima Jesús Márta ni María, ni ta'an ña Lázaru ne, ⁶ dā téku ña tsi étsin Lázaru sán ne, ítūví ka ña uvi ntúvi mí tuví ña kǎn. ⁷ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ñā:

—Kí'in xtuku o ñūú Judea —ka'an ña.

⁸ Ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Mastru, vátā e ná'a ntu ku ntántukū nuu iní ña Israeé san e kué'e xuu ña ntō ne, ¿vá kī'in xtúku ntu nto ikān? —ka'an ña.

⁹ Nāntíko kōo Jésuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Vá ña ntu te ntāā é uxuvi ura ió ntuvi ā? Tē xoó kaika i ntuvi ā ne, ñá kánaki'í ña, tsí kaxi'i. ¹⁰ Ntá tsi tē xoo é kaika i niñú a ne, kanaki'í ña, tsí kakunáa ntēe ñu'ú san mí kaika ña.

¹¹ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Lázarú, ña e dóo vá tiin ni'i ō ne, e kídí ñā. Ntá tsi kī'in u ve vata koo é nantōtó u ña —ka'an ña.

¹² Kidáā ne, ntáka'an ña ntini'i ñā:

—Te kākidi ñá ne, é kantuvá'a ña ve —ka'an ña.

¹³ Ntá tsi Jesuú ne, ncho ka'an ña tsí e xí'i ña, ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ma'ná san xee ña, kuiní ña.

¹⁴ Kidáā ne, xé'e Jēsuu kútuni ntaa ña, kaká'an ña:

—E xí'i Lázarú. ¹⁵ Dōó diní ko é xoxó u ikān, tsí díi ka vá'ā o xtuku é kuenta iña nto, vata koo é na kuīnti'xe nto ve. Ntá tsi kī'in ó ve mí tuví ña —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā ne, kaka'an Túmaá san, ña e ntántēe I'xa Uví ne, kaka'an ñá ni enī ñá, ña nguīi san:

—Kí'in ō vé, na kūví dadii o ni ña ikān —ka'an ña.

Jesuu é kanantoto ña kō, é kata'xi ña ntuvi iña ko

¹⁷ Dā xee Jésuu ikān ne, kūtuni ña tsi e ntúkimi ntuvi Lázarú san. ¹⁸ Ñuú Betaniá ne, etsin tsi tuví ñuú Jerusaleén te io te ūni kilumétru tsi é ikā. ¹⁹ Ñá te da díi ña Israeé san xee ña nú vi'i Marta ni Mária é kué'é ña doka'an nuú ini kuenta iña ta'an ña. ²⁰ Ura dú'va tsi dā kútuní Marta tsi vé'xi ētsin Jesuú ne, kué'en ña, kūkuetú itsi ña ña. Ntá tsi Mariá ne,

ítuvī mii ña nú vi'i ña kãn. ²¹ Kidáa ne, kaka'an Márta ni Jésuu:

—Tē dí i'a tuví nto ne, ñá ni xī'i tá'ān ko. ²² Ntá tsi iní u tsí, kuān te veví kakan nto nta'a Xuva ko da neé ka nuu í ne, ta'xi ña —ka'an ña.

²³ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Ta'an o ne, ntoto xtuku ña —ka'an ña.

²⁴ Kaka'án Marta ni ña:

—Iní u tsí ntoto ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa tē ntóto ntí'i ña xī'í san —ka'an ña.

²⁵ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Xu'u é kanantótó u ña'a. Xu'u é kata'xí u ntuvi iña ñá dí. Xoo é kuinti'xe i kó ne, kuān té xī'í ne, ntoto xtuku. ²⁶ Xoó ña'a é kántító ká ña ne, te kuinti'xe ña kó ne, ña kúvī ñá ntii dañu ntūvi. ¿Kakuinti'xe ntu o sá'a? —ka'an ña.

²⁷ Kaka'an ñá ni ña:

—Kakuinti'xe kó nto, Mastru, tsí ñivi ntō ña é táxnuu Xuva ko, ñivi ntō é I'xá Xuva ko ntō, ña é kī'xi ñuxiví sa —ka'an Mártá san.

Dā éku Jesuu nú ñañā Lázaru

²⁸ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, ntiko kōo ñá kunú'u ña ne, dā kána xū'u ña ta'an ña María, kaká'an ña:

—E xéé Mástru ko i'a, kakana ña o —ka'an ña.

²⁹ Ura dú'va tsi dā téku Mariá ne, nákuñtitsi náne'e ña, kue'en ñá, kukoto ña mí tuví Jesuu.

³⁰ Váta xēe ña má ñūu san, tsí ikān tuvi dukuan ña mi nání'i ta'an ñá Marta. ³¹ Ña Israee, ñá ntoo nú vi'i ña kãn, ña ntaxé'e doka'nú inī sán ne, dā íni ña María é kantí'i du'va tsi nákuñtitsi ña ne, kī ña, kunkikñ ñá ña. Tsí kukuéku ña nú ñañā tā'an ña, kuíni ña. ³² Kidáa ne, dā xee Mária mí tuví Jesuú ne, nákuñchiti ntāa ña nú ñí'in Jesuu, dá kakā'an ñá ni ña:

—Mastrû, tē dí tuví nto i'a ne, ta'an kó ne, ñá ni xī'i ña —ka'an ña.

³³ Dā íni Jesuu tsí kaeku Maria ni ñá Israeé san ne, dōo u'vi kúvi ña. Kunta'xa iní ña. ³⁴ Kaka'an ñá ni ñā:

—¿Mí'i ntu ixkū'xí nto ñā? —ka'an Jésuu.

Ntáka'an ñá ni ñā:

—Ní'í nto, kíkoto ntódo o —ka'an ña.

³⁵ Jesuú ne, ēku ña. ³⁶ Kidáā ne, ntáka'an ña Israeé san:

—Koto ntō kuan. ¡Ntē ntu kaa dii ntío ña ña! —ka'an ña.

³⁷ Ntá tsi iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Ña sā'á ntu ku é kúvi ídé ña nakáan nuu ñá kuāá san. ¿Nté kui ña ni kuvi vií ntu ña vata koo é ña kuvi Lázaru san? —ka'an ña.

Dā ntótō Lázaru

³⁸ Jesuú ne, dōo u'vi kúvi xtuku ña dā xee ña nú ñañā san. Māvi kúvi ne, xúu kantī'u nuu mí kuíta ntí'xin ña. ³⁹ Kaka'an Jésuu:

—Naki'i nto xuú san —ka'an ña.

Márta, ta'an ña xi'í san ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastru, á tē dōo kaxkonūu ña ve, tsí e ntu kīmi ntuvi ña —ka'an ña.

⁴⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Ñā ntu te kaka'án u ni o tsí te kākuinti'xe o ne, kinin nté kaa dií ka'nu Xuva kō? —ka'an ña.

⁴¹ Kidáā né, nāki'i ña xuú san ne, dā ntáni'i Jesuu núu ña e dukún kán ne, kaka'an ña:

—Ō Úva, ntadiá'vi nto tsi téku nto é kāká'án u. ⁴² É íní u tsí nguentúvi kaini nto nee é kāká'án u ni ntō. Ntá tsi kaka'án u é na tēkú ña ntāñi í'a vata koo é na kuīnti'xe ña tsi nuu é ntaā i é dīvi ntō táxnūu nto ko —ka'an ña.

⁴³ Dā kúvi kā'an Jésuu sá'a ne, nī kué'en ini ña kána ña:

—¡Ntiin dikan, Lázaru! —ka'an ña.

⁴⁴ Ntīi ntí'xe ña ntíxí san ikān. Katinuu nta'a ña ni dī'ín ña doó san ne, katavi núu nuu ña uun doo dúkun. Kaka'an Jésuu ni ñá'a san:

—Nantuté nto ña, na nākaka ña —ka'an ña.

*Ntánantukū nuu iní ña'a san nté koo ka'ní ña Jesuu
(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)*

⁴⁵ Kidáa ne, quinti'xe titín ña Israeé san, ña é ntēka Mariá, dā ini ña nuu i é idé Jesuu. ⁴⁶ Ntá tsi iō ñá ne, kué'en ña kūka'an véte ña nī ña fariseú san nté o dé Jesuu. ⁴⁷ Kidáa ne, nātaká nuu dutu ñá odo nūú nī ña fariseú san, da ntáka'an ña:

—¿Neé ntu vii o ve? Tsi dóo kué'e núu i e dóo na'nu é kāde ña sá'a. ⁴⁸ Tē xtúvi o ñá ne, un ntí ntí ña'a san quinti'xe ña ña. Kidáa né, ki'xi ña odo nūú ñuú Romá ne, nakatsin ntí'i ña xúkun ko ni ñuú kō di —ka'an ña.

⁴⁹ Uun ña'a, ñá nani Caífaa, dutu ñá odo nūu kuia tsikán ne, kaka'an ñá ni ña:

—Nto'ó ne, ñá tē neé ini nto. ⁵⁰ ¿Ñā ntu te dií ka vá'a o, kuiní nto, te uun ña'a tsi kūví kuenta iña ko é un ntí'i o vata koo é ña kunáa ñuú kō? —ka'an ña.

⁵¹ Ntá tsi ña te diki tsi mii ñā é kāka'an ña sá'a, tsí da xé dutu ñá odo nūu kuia tsíkan ne, Xuva kō xe'é ña é kā'an ñá tsi Jesuú san ne, kuví ña kuenta iña ñuú ña. ⁵² Ñá te da mii tsi ñuú ñá di, tsí vata koo é nātaká nuu ntí ntí i'xá Xuva ko dā mí'i ka mí ntántoo ña. ⁵³ Nté ntúvi tsikán ne, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Jesuu.

⁵⁴ Dukuān é Jesuú ne, ña ni íka ditó ka ña mé'ñū ña Israeé san, tsi kií ña ñuú Judeá san, kué'en ña

dĩñi i ñuu itsí san ne, dā xee ñá ñuu é nani Ēfraín ne, ikān intóo ña ni ña ntini'i ñā.

⁵⁵ Dóko sā xee víko dá naka'an ñā da nátava Xuva kō ña Israee ñuú Egítō ne, ñá te da dī ñá ñu'u rantsú san ne, kúntāa ña ñuú Jerusaleen dí'na dá xēe víko san vatā xkoó ini ña é ntāntoo ña kúñu ñā.

⁵⁶ Dōo nántuku ña Jēsuú ne, ntatiin ña ni tā'an ña da nii ntāñi ñá ini ukún kān:

—¿Vá ña ntu ki'xi ña vikó sa'á, te kuinī nto? —ka'an ña.

⁵⁷ Tsi é kaka'an tó'ō dutú san nī ña fariseú san ne, tē xoo iní i mí tuví Jesuú ne, na kā'an ñá vata koo é kūvi tñin ña ña.

12

Uun ñadĩ'i, ña da'vi cho'o vîdin dí'ñ Jesuu (Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Íñu ntūvi dí'na dá kūvi vikó san ne, xēe Jēsuu ñuú Betania. Ikān tuví Lázaru, ña nantōto ña dá xi'i ñā. ² Dēvá'a ña é kā'xí dadii ña ni Jēsuu kuénta kuáa. Martá ne, tsū'un ko'o ña. Lázaru ne, tuví dadii ña nī ña ntoo nú mesá san. ³ Kidáā ne, ki'i María dāva lítru cho'o vîdin e dí miñ nardu kúvi. Ñá te nté kaa nuu á'vi. Dá'vi ña dí'ñ Jesuú ne, dā naítsi ña idi ña. Īka díko cho'o vîdín san kanñ má vi'i ña kān. ⁴ Ntá tsi ntee tá'an uun ña'a ña ntini'i ñā, ñá nanī Júda Iscāriote, i'xá Simuun, dívi ñā é rkontūvi diko ña Jēsuú ne, kaka'an ña:

⁵ —¿Nté kui ña ni nadíko ntu ña cho'o vîdín sa uní sientú ne, dá kuē'é ña diu'un i iña ñá ntā'ví san? —ka'an ña.

⁶ Ntá tsi Júdā sán ne, ñá te ni kā'an ña sá'ā é kantuntā'ví ini ña ña ntā'ví san. Kaka'an ña sá'a, tsí kūdii ñá du'u ña. Dīvi ñā nteé nta'a ña itñ diu'ún

san ne, kaido miī ña é ñu'u iní i. ⁷ Jesuú ne, kaka'an ña:

—Koo mii nto ñā. Tsí e dúkuan kǎxnuu vá'a ña cho'o vídín san iñá ko te íntú'xi u. ⁸ Tsí ña nta'ví san ne, nguentúvi tsi kuntoo ña ni ntō, ntá tsi xu'ú ne, ñá te nguentúvi é kinī ntó ko —ka'an ña.

Ncho ka'ní ña Lázaru

⁹ Ñá te da dīi ñá Israeé san ne, kūtuni ña é tuví Jesuu ñuú Betaniá ne, xée ñā mí tuví ña, ne, ñá te da mii tsí é kinī ñá Jesuú san, tsí da ti tsi é kinī ña Lázaru, ña é nantōto Jesús. ¹⁰ Ntá tsi tó'ō dutú san ne, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Lázaru san. ¹¹ Tsí da xé ñá kuetsí ña é ña te da dīi ña Israeé san ntaúve xío ña tsi ntákuinti'xe ña Jesuu.

Dā kuk'vi Jesuu ñuú Jerusaleen

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Ñá te da dīi ñá'a kué'en ña ñuú Jerusaleen é kūvi viko dá natāvá Xuva kō ña Israeé san ñuú Egítō. Utén san ne, kutuni ña é vē'xí etsin Jesuu ñuú Jerusaleen. ¹³ Kidáā né, kātsin ña nta'a tun ñuú san ne, dā kíi ña, kuē'en ña, kukuetú itsi ña ña. Un tsi ntákachu'u ña, ntáka'an ña:

—¡Ntadiá'vi Xuva kō! ¡Nté kui dóo va'á ña é vē'xí kuenta iña Xuva ko, ña é kūvi Rei iña ñá Israeé! —ka'an ña.

¹⁴ Dā nání'i Jesuu uun a búru ne, íntékú ña ti, vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

¹⁵ Ñá ku u'ví o, ñúu Siuun.

Un kaa Rei o, vé'xi ña,
ntekú ña uun a búru,
ka'an.

¹⁶ Ñá ni ñē'e ñá ñá ntini'i ñā san nuu i sá'a kídaā. Ntá tsi dā kuntáa Jesuu e dukún kǎn ne, nánū'u ñá

iní ña tsí kuān o úve na'a kaka'an iña ña é kuān koo vií ña'a san ni ña.

¹⁷ Ña é ntoo ni'i ñā da nantoto ña Lázaru e kána ña ña ntē nú ñañā ña kān ne, ntáka'an ñá neé ini ña.

¹⁸ Dukuān ne, ñá te da dīi da díi ñá'a kue'en ña é kūkuetú itsi ña ña, tsí da xé kutuni ña e dóo ka'nu nuu i idé ña. ¹⁹ Kidáā ne, ntáka'an ñá fariseú san ni tā'an ña:

—Íni nto ve, tsí ña te neé kuvi vií nto. ¡Tsí un ntíí ntíí ña'a san ntaíntikin ñá ña! —ka'an ña.

Ña griegu ntánantuku ña Jēsuu

²⁰ Ntádaka núu ña griegú san mé'ñū ña xee ñuú Jerusaleen é kada ka'nu ña Xuva kō viko san. ²¹ Ña sá'a ne, xée ētsin ña mí ntitsí Felipe, ña vé'xi ñuú Betsaida é kadūku ntée ñuú Galileá ne, ntáka'an ñá ni ña:

—Ntio ntí kiní ntí Jesuu —ka'an ña.

²² Felipé ne, kué'en ña kūkoto ñá Andree. Kidáā ne, ntuvi ñá kūka'an ñá ni Jēsuu. ²³ Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—E xée ētsin ura é nāxi'í nuu ka'nu ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi. ²⁴ Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí tē ña kuví nuni tatá san tē ko'xó nuu ñu'u kān né, kuan tsí kaa tuvi. Ntá tsi te kūví ne, ñá te da dīi nuni katá'xi. ²⁵ Xoo e dóo kakuinima i ntuvi iña i ne, kunaá ña. Ntá tsi xoo é ña ntío i ntuvi iña i i'a ñuxiví sa ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. ²⁶ Xoó ña'a é ntío ña kada tsiñu ña iñá ko ne, na kuntikin ñá ko. Mí'i tūví u ne, é ikan kutúví ña kade tsiñu iña kó nī ko. Xoo é kade tsiñu iña kó ne, kada ka'nu Uvā kó ña dī.

Kaka'an Jēsuu tsí kuví ña

²⁷ ¡Dóo kakunta'xa iní ko ve! ¿Nee iñá ntu ka'án u? ¿Kā'an ntú u na nakākú Uvā kó ko nuu i sá'a?

¿Neé ntu ka'án u? Tsi é ðivi tsĩñu vé'xi u é ntō'o ko sá'a. ²⁸ Ūva, naxi'í nuu ka'nu ntō ve —ka'an Jésuú san.

Kidáā né, kīi díto tatsín, nte e dukún kan kākā'an:

—É nāxi'í nuu ú ne, ntá tsi nāxi'í nuu xtuku u —ka'an tatsín san.

²⁹ Dā téku ña ntáñi étsin sán tatsín san ne, kakatsin, kuini ña. Iō ñá ne, ntáka'an ñá tsi ánje kākā'an ñá ni ñā.

³⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Ñá te kuēnta iñá ko tatsin sá'a, tsí ðivi kuēnta iña nto. ³¹ E xée ntūvi é kadā kû'vé Xuva ko iña ñúxivi sa ve. Vi'i a vé ne, nantīi ña ña é kadē kû'vé ñuxivi sa. ³² Xu'ú ne, te kūntaá dukún u ñu'u sá ve ne, vii ú vata koo é na kuntikín un ntí ntí ña'a sán ko —ka'an ña.

³³ Sá'a kakā'an ña vata koo é kūtuni ñá'a san nté koo kuví ña. ³⁴ Dukuān ne, nantíko koó ña'a san, ntáka'an ñá ni ñā:

—Tēkú ntí tsí uve na'a kaká'an leí san tsí ña táxnuu Xuva kō sán ne, ntii dañu ntuvi kutuvī ña. ¿Nté kuan ntū ó kaka'an é ña vexkúvi ñatíi ne, ntaa ña e dukún kán? ¿Xoó ña'a nti'xe ntu é vēxkúvi ñatíi kuan? —ka'an ña.

³⁵ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Dutsī sá ntuvi xi'í nuu ñu'u mí ntoo nto. Kaka ká nto vi'i a iō ñu'ú san iña nto vata koo é ña kuaá nto itsi nto. Tsí ña kaika mí neé ne, ntē ñá ini ña mí kī'in ña. ³⁶ Na kuinti'xe nto ñu'ú san vi'i a ió ka vata koo e xi'í nuu kuntōo nto —ka'an ña.

Dā kúvi ka'an Jésuu sá'a ne, kué'en ña kūkutúvi xu'u ña mí ñā naní'i ñá'a san ña.

¿Nté o ntu é ña ni kuintí'xe ña Israeé san Jesuu?

³⁷ Kuān te ña te da díi núu i e dóo ka'nu idé ña nuu ña'á san ne, ñá ni kuintí'xe ña ña. ³⁸ Kuān o ntúntaa

vata ó kaka'an tú'un Isāia, ñá ka'án naa Xuva ko, dá kakā'an ña:

¿Xoó ntu kuínti'xe i tú'ün é kākā'án o?

¿Xoó ntu é nañé'e Xuva kō nuu i e dóo ka'nu é kākuví kade ña?

ka'an ña. ³⁹ Dukuān ne, ña ni kúvi kuinti'xe ña, vata ó kaka'an xtúku Isaiá san:

⁴⁰ Tsí Xuva kō ne, nanée ñá nuu ña.

Dé ka'xi ña dīki ñá dī

vata koo é ña kuvi kiní ña,

ntē ña kuvi kí'in diki ñá,

vata koo é ña kuvi kuntíkin ñá ko ne,

ñá ntavá'a ú ña dī.

⁴¹ Sá'a kākā'an Isaiá san, tsí nte dí'na íni ña nté koo naxi'í nuu ka'nu Jesuú ne, kaka'an ñá kuenta iña ña.

⁴² Ntá tsi titín ña odo nūú san ne, kuínti'xe ña ña. Ntá tsi ña ni ká'án ditó ña mé'ñū ña'a san, tsí da xé ū'ví ña ña fariseú san tē da natava ña ña má ví'í mí ntánataká nuu ña Israee. ⁴³ Tsí díí ka ntío ña é vā'á koo ka'an ñá'a san iña ñá, naa i é vā'á koo ka'an Xúva ko iña ña.

Tū'ún Jesuu é kada kú've iña ñá'a san

⁴⁴ Un ntii tsī kéne Jesuu, kaká'an ña:

—Xoo é kākuinti'xe i kó ne, ñá te da mii tsī ú kakuínti'xe ña, tsí kakuínti'xe ña Uvā kó, ña e táxnūu ko. ⁴⁵ Xoo é kainí i kó ne, kainí ña ña e táxnūu kó dī. ⁴⁶ Xu'ú e kúvi ú ñu'u é vē'xí u, vexnaxi'í nuu u ñuxiví sa vata koo é da xōó ka ña'a, ña é kuinti'xe i kó ne, ña káka ña mí nēé san. ⁴⁷ Tē xoó kateku i tú'ün ko, ntá tsi ña káde ntaa ña, ñá te xū'ú kadā kú've u iña ña. Tsi ñá te vē'xí u ñuxiví sa vata koo é kadā kú've u iña ñá'a san, tsi vé'xí ú vata koo é na nākáku ña. ⁴⁸ Xoo é ña ntío i ko, é ña káde kuenta tú'ün kó ne, ío xoo é kadā kú've í iña ñá tē

xee ntúvi é ntĩ'i. Kidáā ne, ni'i ña é nto'o ña kuenta iña tú'ūn ko, tsí ña ni kuintí'xe ña é kākā'án u. ⁴⁹ Tsí ña te dīki tsi mií ko kakene tú'ūn é kākā'án u san. Tsí Uvā kó, ña táxnūu kó ne, ña ña kākā'an ña nté koo ka'án u, nté koo nakuā'a ú ña'a san. ⁵⁰ Iní u tsi tú'un Uvā kó ne, ña ña é ta'xi ntuvi vā'á iña nto ntii dañu ntūvi. Xu'ú ne, da ña é ka tú'ūn é kākā'án u ne, kaka'án u vatā ó ntio Uvā ko —ka'an Jéssuu.

13

Dā nákate Jesuu dī'in ña ntini'i ñā

¹ Dā xee étsin viko da táva Xuva kō ña Israee ñuú Egítō ne, ntoo Jesuu ni ña ntini'i ñā, ntaé'xi dadii ña kuenta kuáa. Iní Jéssuu tsí e xée ūra i é ntāka ña ñuxiví sa é kī'in ña, kínakūtúvi dadii ña ni Xuva kō. Nii kuē'en tsí ntuvi kuínima ñā ña'a ña, ña ntoo ñuxiví a. Nté uun ntūvi ñā ni xtuví mii ñā é kuinima ñā ña.

² Ntá tsi Júda Iscāriote, i'xá Simuún ne, é tsí'i tó'ō e ña vā'ā san dīki ña é diko ña Jéssuu. ³ Jesuú ne, é ña ña tsí nta'a Xuva ko vē'xí ña ne, é ña ña tsí ntaa xtuku ña nta'a Xuva kō di. E ña ña tsí e xnūu nta'a Xuva ko ña un ntĩ'i nūu i. ⁴ Kidáā ne, náakuntĩtsí ña é tuví ña nú mēsa kán ne, dā nátavā ñā du'nu ña, dā kí'i ña doó ne, xnteē ñā í'xi ñā. ⁵ Kidáā né, xnūu ña ntute ini titi'í ne, éni ntuvu ñā nákate ña dī'in ña ntini'i ñā, da naĩtsi ñā doo é ntee í'xi ñā.

⁶ Dā xee ña mí tuví Simuun Pedrú ne, kaka'án Pedrú san ni ñā:

—¿Vá ña ña ntuvu nto nákate nto dī'in ko? —ka'an ña.

⁷ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñā ni ñā:

—Veví ne, vata kī'in dīki o nee iña é kade u. Ntá tsi kī'in dīki o rkontūvi —ka'an ña.

⁸ Pedrú ne, kaka'án ñā ni ñā:

—¡Nté uun ito ña da vá'a ko é nakate nto dí'in ko!
—ka'an ña.

Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Tē ña nakáte ú dí'in ō ne, ñá kadūkun ntéen ko
—ka'an ña.

⁹ Kaka'an xtúku Simuún Pedru ni ñā:

—¡Dukuān ne, ñá te da mii tsi dí'in ko nakate nto
ni; tsi nta'a kó ni dí'í ko di! —ka'an ña.

¹⁰ Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Xoo e ítsi i ne, ñá ntō é ntuntoo ká xtuku kanñ
kúñu ī, tsi da mii tsi dí'in ī kantio é ntōo. Tsi e
ntúntoo kanñ kúñu ñā. Kuan ntūntoo nto dí, kuān
té ña te un ntí'i ntō —ka'an ña.

¹¹ Tsi ini ña xoo é diko i ñā. Dukuān é kaka'an ña
tsí ña te un ntí'i ñā e ntúntoo ña.

¹² Dā kúvī nákate ña dí'in ña ntini'i ñā ne, nákunūu
xtuku ña du'nu ña. Dā nakutúvi ña nú mesa kán ne,
dá kakā'an ñá ni ñā:

—¿Kañ'e diki ntú nto nee iña idé u ni ntō?

¹³ Ntáka'an nto tsí mastru ntó ko, tō'ó nto kó ne,
vá'ā ó vatā o ntáka'an nto, tsí divi ntī'xe u. ¹⁴ Te
xū'u é mastru ntó nī tó'o ntō ne, nakate ú dí'in ntō
né, kuan tsī koo vií nto, nakate nto dí'in tā'an nto
di. ¹⁵ Tsi xu'u dí'na ú nañ'e ú nto nté koo vií nto
ne, kuan tsī koo vií nto vatā o dé u ni ntō. ¹⁶ Nu
é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsí ña te dí'í ka ka'nu ña
kade tsiñu san e tó'o ñā. Ntē ña te dí'í ka ka'nu ña
táxnūu tó'o ī san é ña e táxnūu ña. ¹⁷ Te kañ'e diki
nto sá'a ne, kada ntaa ntó ne, dōo diní koo kuntōo
nto.

¹⁸ 'Ñá te kuēnta iña nto un ntí'i ntō é kākā'an
u sá'a. Iní u xoo é nakaxnúu u. Ntá tsi kuntaa
vatā o úve na'a kaká'an tú'un Xuva kō tsi divi ñā é
kae'xí dadñ nī kó ne, divi ña ntāa ña atá ko. ¹⁹ Sá'a
kākā'an u ni ntō di'na da kúvi, vata koo te kúntaá
ne, kuinti'xe nto é divi ntī'xé u. ²⁰ Nu é ntaā i é

kāka'án u ni ntō tsí xoo é kaiko ñú'u i ña táxnūu ú ne, kaiko ñú'u ña kó di; xoo é kaiko ñu'u i kó ne, kaiko ñu'u ña ña táxnūu kó di —ka'an ña.

Kaka'an Jesús tsí dikō Júdā sán ña
(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Dā kúvi ka'an Jesús sá'a ne, dōó kunta'xa iní ña ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō: Tsí uun ña'a nto ne, diko ntō ko —ka'an ña.

²² Ito ña ntini'i Jēsuú san ta'an ña, xe un xé un ñā, tsi ñá ini ña xoo iña i é kāka'an ña. ²³ Uun ña'a ñā e dōo kuinima Jēsuú ne, tuví ña diñi ña, kae'xi ña. ²⁴ Ide Simuún Pedrú san nta'a ña nī ña tuví diñi Jesús é tsixe'e ña ña xoó kuenta iña í é kāka'an ña.

²⁵ Kidáā ne, diin diin tsi katsixe'e ña Jēsuu:

—Mastru, ¿xoó ntu é kuān ó kaka'an ntó san? —ka'an ña.

²⁶ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Divi ñā é kuē'é u tañú'ū é xnūu nto'o ú san —ka'an ña.

Kidáā né, xnuu nto'o ña uun ta'vī tañú'ū sán ne, xé'e ñā Júdā, i'xá Simuun Scarioté san. ²⁷ Dā é'xi Júdā san tañú'u sán ne, ura tsí i kukí'vi tó'ō e ña vá'ā sán nima ña. Kidáā ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Kantí'i dú'va tsi viin nee iña é ncho viin —ka'an ña.

²⁸ Ntá tsi nté uun ña ntoo ntaé'xi nú mesá san ña ni kutúni ña nté kui kuān ó kaka'an ñá ni ña sá'a.

²⁹ Tsi Júdā sán ne, diki i ña, ña nteé nta'a i diú'un san. Iō ñá kuiní ña ne, kaka'an Jesús ni ñá tē kíkuiín ña é kantio ña iña vikó san, o te kuē'é ña diu'un ña ntâ'ví san.

³⁰ Ura tsí i da kúvi é'xi Júdā tañú'ū sán ne, kī ña kue'en ña é nīñu.

Tū'ún xee e xtúví Jesuu

³¹ Dā kí Júdā san kué'en ñá ne, kaka'an Jésuu:

—Vevii ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatī ne, kaxi'í nuu ka'nu u. Dukuān ne, kaxi'í nuu ka'nu Xuva kō dí kuenta iñá ko. ³² Te kaxi'í nuu ka'nu Xuva ko kuēnta iñá ko ne, kanaxi'í nuu ka'nu ña kó vatā ó kaxi'í nuu ka'nu mii ñā ne, ura tsí i kuan kōo vii ña. ³³ I'xá miī kó, ña ná'ā ká kutuví dadii ú ni ntō. Nantuku ntō ko, ntá tsi, vatā ó kaka'án u ni ña Israeé san ne, kuan kōo ka'án u ni ntō di tsí ña kúvi kí'in ntō mí kí'in u. ³⁴ Xtuvī ni'í u nto tú'ún xee san: é na kuīnima ntó ta'an nto, xe un xé un ntō. Vata tsí ó kakuinimá ko nto ne, kuan tsi koo na kuīnima ntó ta'an nto dí, ³⁵ vata koo tē ini ña'a san tsi ntákuinima ntó ta'an nto ne, kutuni ña tsi ntántikin ntó ko —ka'an ña.

*Dá kakā'an Jésuu tsí ka'án Pedru e ñá ini ñá ña
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)*

³⁶ Kaka'an Símuun Pedru ni ña:

—¿Mí'i ntu kí'in nto, Tó'ō? —ka'an ña.

Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Mí kí'in u ne, ña kúvi kí'in ní ko vevii, ntá tsi da nté rkontúví ne, nakuntíkin ko —ka'an ña.

³⁷ Pedrú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Tō'ó, ¿nté kui ña kúvi ntu kuntíkin u nto vevii? ¿Kuān te kué'e ú ntuvi iñá ko kuenta iña nto! —ka'an ña.

³⁸ Nantíko kōo xtúku Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Vá nuu é ntāa ntí'xe ntu i é kué'en ntuvi iña o kuēnta iñá ko? Tsí nuu é ntaā i é kaka'án u ni ō tsí di'na dá kāna lí'xī sán ne, úni ito ka'an tsi ñá inín ko xoo ñá'a u —ka'an ña—.

14

Jesúu ne, ðivi ñā é kūvi ñā itsi é kī'in o nta'a Xuva kō

¹ Ñá ku ðe kuení nto. Kuntēe inī ntó Xuva kō né, kuntēe inī ntó ko ði. ² Má vi'i Uvā kó ne, ðóó io mí kuntoo ō. Tē ðí ñā kuān ó ne, ñā ni kā'án u ni ntō. Kí'in ú, kixtúvi tu've u mí kuntōo nto. ³ Te kuē'én u é xtúvi tu've u mí kuntōo nto ne, ki'xi xtuku ú, kixnakueká u nto, vata koo é kuntoo dadii nto nī ko mí kutuví u. ⁴ Inī ntó itsi san é xēe nte mí kī'in u —ka'an Jesús.

⁵ Kaka'an Túmaá san ni ñā:

—Mastru, ñā inī nti mí'i kī'in nto. ¿Ntē ntú koo naní'i nti itsi i san? —ka'an ñā.

⁶ Ne, kaka'an Jesús ni ñā:

—Xu'u e kúvi u itsi nto; kaka'án u é nuu é ntaā i né, tā'xi ú ntuvi iña nto. Xoxó kuvi xee i ntá'a Uvā kó tē ñā te kuénta iñá ko. ⁷ Tē ðí inī ntí'xe nto kó ne, inī ntó Uvā kó ði. Nte vevíi ne, é inī ntó xoo ñá'a ñā, tsi é dukuan inī nto ñā ði —ka'an Jesús.

⁸ Kaka'an Félipé san ni ñā:

—Nañē'e ntó nti Uva ntō ni. Kuan tsi kaa é ntio nti —ka'an ñā.

⁹ Kaka'an Jesús ni ñā:

—¿Nté ō ntu, Felipe? Ñá te ðā vevii ntoo dadii ú ni ntō né, ¿ntē vata kinín ko? Xoo e inī i kó ne, é inī ñā Uvā kó ði. ¿Nté kuān ó kaikan ntun é nañē'é u o Uvā ko? ¹⁰ ¿Vá ñā ntu te kákuinti'xe o tsi úun tsī kúvi ú ni Uvā ko, tsi úun tsī kúvi Uvā kó nī kó ði? Tsi tú'un san é kaka'án u ni ntō ne, ñā te ðiki tsi mií ko katavá u, tsí Uvā kó e nuu mé'ñu nuu dava ñā kó ne, mií ñā kade ñā nuu i e ðóo va'á san. ¹¹ Na kuinti'xe nto ko é kaka'án u tsi úun tsī kúvi ú ni Uvā kó ne, uun tsi ñā nī kó ði. Tē ñā ntákuinti'xe nto é kaka'án u ne, kuān

te nuu i é kadé u san na kuĩnti'xe nto. ¹² Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō tsí te xōo ñá'a é kuĩnti'xe ña kó ne, vií ña nuu i é kadé u ði. Ó ðií ka ka'nu ká nuu i vií ña, tsí ntaa u mí tuvi Úvā ko. ¹³ Da nēé ka nuu i é kākan ntó nta'a kó ne, vii ú vata koo é xī'í nuu ka'nu Uvā kó kuenta iñá ko, xu'u é I'xā ña. ¹⁴ Da nēé ka nti'i nūu i é kākan ntó nta'a kó ne, ta'xí u nto.

Kaka'an Jesúsú tsí taxnūu ña Espíritū Sántū san

¹⁵ Tē ntákuinima ntí'xe ntō kó ne, kada ntaa nto tú'ūn é xtúví u. ¹⁶ Kákān ú nta'a Uvā kó, na taxnūu ña uun ña'a, ña é xntii ntō né, kunuu mé'ñu kunuu ðava ña nto ntii ðañu ntúvi. ¹⁷ Espíritū sá'á ne, ðivi ñā é tā'xi ña é kūtuni nto nee iñā é nuu é ntaā i. Ña kúvi kuĩnti'xe ña ñuxiví sa ña, tsí ña kuvi kiní ña ña, ntē ñá ñi ñá xoo ñá'a ña. Ntá tsi ðivi ntō ne, ini ntó ña, tsí nuu ña nima ntó ne, nuu mé'ñu ña ntō.

¹⁸ Ñá te tsoo mii kuē'én u nto, tsí ki'xi xtuku ú mí ntoo nto. ¹⁹ Ña ná'a ká kukuii ðā ña kiní ka ña ñuxiví san ko. Ntá tsi ðivi ntō ne, kiní nto ko. Tsí n'í'í nto ntúvi iñā nto vatā ó iō ntuvi iñá ko ði. ²⁰ Ntuvi tsikán ne, kutuni nto tsí uun tsi kúvi ú ni Uvā kó ne, uun tsi kúvi nto nī kó ne, kuan ðiví ú ni ntō ði. ²¹ Xoo é kaeni tutun i tú'ūn é xtúví u ne, kade ntaa ña ne, ðivi ñā é kākuinima ntí'xe ña ko. Xoo é kākuinima í ko ne, kuinima Úvā kó ña ði. Xu'ú ne, kuinimá ko ñá ði ne, ntii ðító u é kīni ñá ko —ka'an Jesúsú.

²² Júdā, ña uun san, ña é ña te Iscarioté ne, kaka'an ñá ni Jēsúu:

—Mastru, ¿nté kui ntii díto nto nuú nti ne, ntá tsi nuu ñá ñuxiví san ne, ña ntii díto nto? —ka'an ña.

²³ Nantíko kōó Jesúsú, kaka'an ñá ni ñā:

—Xoo é kākuinima í ko ne, kade ntaa ña tú'ūn e xtúví u. Kuinima Úvā kó ña ne, kixkuntoo ðaði ntí

ni ña, ntuví u ni Uvā ko. ²⁴ Xoo é ña kákuinima í ko ne, ñá káde ntaa ña tú'ún é káka'án u. Tsi tú'ún é káka'án u ni ntō ne, ñá te dīki mií ko é káka'án u, tsí ñi tú'ún Uvā ko, ña é táxnūu ko.

²⁵ 'Núu i sá'a kaka'án u ni ntō vi'i a tuvi dukuán ka ú ni ntō. ²⁶ Ntá tsi Espíritū Sántū san, ña é xntii ntō, ña é táxnūu Uvā kó kuenta iñá ko ne, ñi ña nañē'e ñá nto é un ntī'i nuū i. Ta'xi ña é naka'an nto un ntī'i é káka'án u ni ntō nte dí'na.

²⁷ 'Te kuē'én u ne, ta'xí u é vā'á koo kuntōo nto, vatā ó tuví u, ñá te vatā ó kata'xi ña ñuxiví sa. Ñá ku dē kuení nto; ntē ña ku u'ví nto. ²⁸ Tsi kaka'án u ni ntō é kī'in u, ntá tsi kī'xi xtuku u é kutúví u ni ntō. Te nūu é ntaā i é ntákuinima ntó ko ne, kūntoo dīnī nto, tsí kaka'án u tsi kī'm ú nta'a Uvā ko. Tsi díi ka ka'nu Uvā ko é xu'u. ²⁹ Sá'a kaka'an ntáa ú ni ntō dí'na dá kūvi vata koo é, tē kúntāa ne, kuinti'xe nto kídaā.

³⁰ 'Ñá kuē'é ka ka'án u ni nto vē, tsi vé'xí é kadē kú've ñuxiví sa. Ñá tē neé kuvi vií nī ko, ³¹ ntá tsi vií u vata ó ka'an Úvā kó, vata koo é kūtuni ñá ñuxiví sa tsi dóo kakuinimá ko Uvā ko. Nakuntāñī ntō ve, dá kī'in o —ka'an Jéssu.

15

Xo'o tinti'o é nuu é ntaā i

¹ Kaka'an xtúku Jéssu:

—Xu'u é vata kaa xo'o tinti'o é nuu é ntaā i kaá u. Uvā kó ne, ñi ña é kuēnta káde ña. ² Te ūun ntīdin i ña kakíi tinti'o í ne, ka'nté ña. Ntá tsi te kakíi tinti'o í ne, ka'nté ntodo ñá nuu i vata koo é kuē'e kīti i kīi ti. ³ Nto'ó ne, é ntūntoo nto kuenta iñá tú'ún é káka'án u ni ntō. ⁴ Kuve ta'an nto kó vatā ó ntee tá'an ú nto. Tsi te da mií tsi ntīdin i sán, tē ña ntee tá'an xo'o i sán ne, ña kúvi kīi kīti i. Kuan ntō'ó ñi,

nté uun nto ña te neé kuvi vií nto tē ña ntee tá'an nto ko.

⁵ 'Xu'ú ne, xo'o i kúvi u; ðivi ntō né, ntidin ī kúvi nto. Xoo é ntee tá'an i kó ne, ntee tá'an ú ña dí ne, dōó kue'e é vā'á vií ña. Tē ña te ntee tá'an nto kó ne, ñá tē neé kuvi vií nto. ⁶ Xoó ña'a é ña ntee tá'an i kó ne, kiñu'u ña ña kí'i kān vata kaa ntidin i e kádun e ntánakuido ña'a san e ntátsu'un ña nchú'un kān é kōko.

⁷ 'Te kunteē tá'an nto kó, te kunuu inī nto tú'ūn kó ne, kákan nto da nēé ka é ntio nto ne, ní'i ntō. ⁸ Dōo xi'í nuu ka'nu Xuva ko tē dōo kuē'e núu i é vā'a vií nto. Kuan kōo ntuvi ntí'xe nto ña ntini'ī ko. ⁹ Vatā ó kakuinima Úvā kó ko ne, kuān ó kakuinimá ko ntó ði. Ñá ku xtuvī mii nto é kāka nto itsí ko, tsi dōo kakuinimá ko nto. ¹⁰ Te kāda ntaa nto tú'ūn é xtūví u ne, ña xtūví mii u é kakuinimá ko nto, vatā o dé ntaa u é kāka'an Úvā kó ne, ñá kaxtuvī mii ña é kakuinima ñá ko ði.

¹¹ 'Kaka'án u ni nto sá'á vata koo é na kūntoo dínī ntó nī kó vatā ó tui dínī u ði. Kidáa ne, kunuu dínī kue'én nima nto. ¹² Sá'ā e tú'ūn ko é xtūví u: Na kuñima ntó ta'an nto vatā ó kakuinimá ko nto. ¹³ Te nūu é ntaā i é kakuinima kué'en ko ña e dōo vá'a tiin ni'i ō ne, un tsi nte ntúvi iña ko kué'e o kuēnta iña ña. ¹⁴ Nto'ó ne, ña e dōo vá'a tiin ni'i ú nto te vii nto é kaka'án u ni ntō. ¹⁵ Vi'i a vé ne, ñá kā'án ka u te ña ntáde tsiñu iñá ko nto, tsí ña ntáde tsiñu sán ne, ñá īni ña neé kade tó'o ñá. Ntá tsi ña e dōo vá'a tiin ni'ī ú kaka'án u nto, tsí kaka'an ntí'i ú ni ntō nee iñá kaka'an Úvā kó nī ko. ¹⁶ Ña te ðivi ntō nakaxnúu ntō ko, tsí xu'u nakaxnúu ú nto ne, teé tsiñú u nto é kí'in nto, kinakáxa nto é vā'á san vata koo é na xntiī. Kidáa né, da nēé ka nuu i é kákan ntó nta'a Úvā kó kuenta iñá ko ne, ní'i ntō. ¹⁷ Sá'a tsī é xtūví u é vii nto: é na kuñima ntó ta'an nto.

Ña ñuxiví san ntaínchu'vi ña Jesuu ni ñá'a ña

¹⁸ Tē ntaínchu'vi ñá ñuxiví san ntó ne, na kūtuni nto tsí dí'na u ínchu'vi ñá ko. ¹⁹ Tē dí kudadii nto nī ña ñuxiví san ne, dōo ntio ña nto. Ntá tsi ña te i'a ntáduku ntée ká nto, tsí nakaxnúu ú nto ñuxiví san. Dukuān ne, ntaínchu'vi ñá nto. ²⁰ Nanū'u ntó iní nto tú'ūn é kāka'án u ni ntō: Tsi nté uun ña kade tsiñu ne, ñá tē dii ka ka'nu ña'a ña e tó'o ñā. Vata ō dé xení ña nī kó ne, kuan kōo kada xení ña ni ntō di. Tē dí ni dē ntaa ña tú'ūn kó ne, kada ntaa ña e ntáka'an ntó di. ²¹ Un nti'i sā'á nantō'o ña nto kuenta iñá ko, tsi ñá ini ña ña táxnūu ko.

²² Tē dí ña ni kí'xi u é kixka'án u ni ñā ne, ña túvi kuētsí ña. Ntá tsi vevii ne, ña túvī ká doka'an núu ini kuenta iña kuētsi ñā. ²³ Xoo é kainchu'vi ko ne, kainchu'vi ña Úvā kó di. ²⁴ Ña túvi kuētsí ña tē dí ña ni iní ña nuu i é idé u e nté uun ká xtuku ña'a ña kuvi vii ña. Ntá tsi kuān te ini ñá ko ne, ntē dúkuan ña ntío kue'en ñá ko, nté Uvā kó di. ²⁵ Ntá tsi kuan ō kúvi vata koo é ntūntaa mí ūve na'a lei iña ña é kāka'an: “Ínchu'vi ñá ko é ntē ña tuví nee nuu i”, ka'an.

²⁶ Ntá tsi tē xee Espiritū é nuu é ntaā í san, ña vé'xi nta'a Uvā ko é xntii ña ntō né, divi ña ntāda ntaa ña kuenta iñá ko. ²⁷ Divi nto ntāda ntaa nto kuenta iñá ko di, tsí nto'ó ne, intóo dadii ō un tsi nte dá iñi ntu'u.

16

¹ Núu i sā'á kaka'án u ni ntō vata koo é ña nativi iní nto e ntántikin ntó ko te kúvi. ² Tsí nakunu ña nto má vii mí ntánataká nuu ña Israeé san. Xee ntūvi te xoó ka'ní i nto ne, tsiñu Xuva kō kade ña, kuini ña. ³ Sá'a vii ñá ni ntō tsí vata kiní ña Uvā kó, nté xū'ú di. ⁴ Ntá tsi kaka'án u sá'a ni ntō vata koo

tē xee ntúvi tsikán ne, nanu'u ntó iní nto tsí ðiví é káka'án u ni ntō.

Núu ī é kade Espíritū Sántū

Ñá ni ká'án u ni nto sá'á nte dá iñi ntu'u, tsí da xé tuví dadii ká u ni ntō. ⁵ Ntá tsi vevii ne, kí'ín ú ve, kínakutúvi dadii ú ní ña táxnūu ko. Nté uun nto ña kátsixe'e ntō ko mí kí'ín u. ⁶ Da uun kakuvi, dōó ntoo nta'xa nto é kuan ō ka'án u ni nto sá'a. ⁷ Ntá tsi kaka'an ntáa ú ni ntō tsí ðii ka vá'a o iña nto é kí'ín u. Tsi tē dí ña kí'ín ú ne, ña kúvi kí'xi ña é xntii ntō. Ntá tsi te kué'én u ne, taxnūu ú ña é kunuu mé'ñu ña ntō. ⁸ Te vē'xí ña ne, nañe'e ñá ña ñuxiví san nee iña é kuetsí ña, nee iña é vā'á koo vii ña ne, nté koo kada kú've Xúva ko iña ña ði: ⁹ kuenta iña kuetsi ī é ña ni kuintí'xe ña ko; ¹⁰ kuenta iña ī é vii ña é vā'a, tsi kí'ín u mí tuví Uvā kó ne, ñá kīnī ka ntó ko; ¹¹ kuenta iña ī é kadā kú've Xúva ko iña ñá vatā o dé ña ni ña odo nūú iña ñá ñuxiví sa.

¹² Dōó titín ka nuu ī é ncho ka'án u ni ntō, ntá tsi ña kutii nto é tēku ntí'i nto vevii. ¹³ Ntá tsi te vē'xi Espíritū é nuu é ntaā í san ne, nañē'e ñá nto é un ntí'ī nee iña é nuu é ntāa ntí'xe ī. Tsi ñá te ðiki tsi mii ña ká'an ña, tsí nee iña é tekū ñá ne, ðiví é ka'an ñá ni nto ne, nañē'e ña nto nté koo kuvi rkontúvi. ¹⁴ Ðivi ñá né, kada ka'nu ña ko, tsí ni'ī ña nee iña e iñá ko ne dá ta'xī ña é kūtuni nto. ¹⁵ Un ntí'ī é iō iña Uvā ko ne, kaduku ntée ú ði. Dukuān é káka'án u tsí nañē'e ñá nto nee iña iñá ko é nī'ī ña.

¹⁶ Ña ná'ā ká kiní nto ko, ntá tsi ña na'á ka xtúku ne, nakiní xtuku nto ko —ka'an Jesús.

Nadama donta'xá san dodîni

¹⁷ Kidáā ne, iō ñá ntini'ī Jēsuú ne, tsixe'e tā'an ña xe un xé un ñā:

—¿Nee iñá ntu kani tú'un sá'a é káka'an ñá ni kō tsí ña na'á ka kiní o ñā ne, ña ná'ā ká xtuku ne,

nakiní xtuku o ñā, tsí ki'in ñá nta'a Uva ñā? ¹⁸ ¿Nee iñá ntu kani tú'un é kaka'an ña é ña na'á ka? Ñá kãñe'e dikí kó ne nuu i é kuān ó kaka'an ña —ka'an ña.

¹⁹ Kūtuni Jésuu tsí ncho tsixe'e ña ña kuenta iña i sá'a ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Ntátsixe'e ta'an ntu ntō nee iñá ncho ka'án u dā ka'án u tsí ña na'á ka kiní nto ko, ña ná'ā ka dá nakíní xtuku nto ko? ²⁰ Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō tsi kuéku nto ne, kunta'xa iní nto dí, ñi dukuan ña ñuxiví san ne, kuntoo díní ña. Ntá tsi kuān te kunta'xa iní nto veví ne, rkontúví ne, nadama donta'xá san dodíni. ²¹ Vata kaa ñadí'i, ña é dā vé kaku i'xá i ne, kantí'i iní ña tsí e xee úra i. Ntá tsi tē kúví káku i'xá ña ne, kunání ñá e kaexnúu kúñu ña, tsi dóo díní ña kuenta iña i e káku i'xá ña é dā vé xee ñuxiví sa. ²² Dívi ntō dí ne, ntántí'i iní nto veví. Ntá tsi nakiní xtuku ú nto ne, naku'un díní nima ntó kídaā, uun dodíni e nté uun xoxo kuvi ka'nté nuu i.

²³ 'Ntuvi tsikán ne, ñá tē neé tsixe'e ká nto ko. Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō tsí da neé ka nti'i nuu i é kákan ntó nta'a Uvā kó ne, ta'xi ña te kákan ntó kuenta iñá ko. ²⁴ Veví ne, váta kákan nto nté uun nuu i kuenta iñá ko. Kákan ntō ne, ní'i ntō, vata koo é kũntoo díní kue'en nto.

Jesúu ne, kúvi idé ña ni ñuxiví sa

²⁵ 'Kantada dadíi ú nuu i sá'a, kaka'án u ni ntō. Ntá tsi vé'xí ntuvi é ña te kuan koo ka'án ka u, tsí ka'an ntáa ú ni nto iña Uvá ko. ²⁶ Ntuvi tsikán ne, kákan nto kuenta iñá ko. Ntá tsi ña te kaka'án u ni ntō te kákan u nta'a Uvā kó kuenta iña nto. ²⁷ Tsi Úvā kó ne, mii ñā dóo kakuinima ñá nto, tsí da xe ntákuinima ntó ko ne, ntákuinti'xe nto é vé'xi ú nta'a Xuva kō. ²⁸ Tsí nta'a Uvā ko kíi ú, vé'xí ú ñuxiví sa.

Vevíí ne, ntaka ú ñuxiví sa dá ntāa xtuku u mí tuví Uvā ko —ka'an Jesús.

²⁹ Ntáka'an ñá ntini'i ña ni ñā:

—Vevíí ne, kaka'an ntāa nto, é ña te kántada dadii ká nto. ³⁰ É íni ntí ve tsi íni nto un ntíí ntíí núu i. Ntē ña ntio é xoxo tsixé'e i ntō. Dukuān e ntákuinti'xe ntí tsi vé'xi nto nta'a Xuva kō —ka'an ña.

³¹ Nantíko kōó Jesús, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Ntákuinti'xe ntu nto ve? ³² Ntá tsi e xée ūra í ne, vevíí du'va tsi nakuite xáa nto. Da díta da díta xnto itsi nto, xtuví mii ntó ko. Ntá tsi ña te da mii tsí u tuví u, tsí tuví ni'i Úvā kó ko. ³³ Kaka'án u ni nto un ntí'i sá'á vata koo é kūntoo vá'a nto, xoo é kantikin í ko. Ñuxiví a ne, dōó nto'o nto. Ntá tsi ka'xi víí nto nima ntó, tsi e kúvi idé u ni ñuxiví sa —ka'an ña.

17

Kaka'an ntá'ví Jesús kuénta iña ñá ntini'i ñā

¹ Dā kúvi ka'an Jesús núu i sá'a ne, ntāa ni'i ña nuu ñá e dukún kán, dá kakā'an ña:

—Ūva, e xée ūra í ve. Nāxi'í nuu ka'nu nto kó, xu'u é I'xā ntó ve, vata koo é nāxi'í nuu ka'nu ú nto di. ² Tsi tá'xi nto tsiñu ko é kodo nūú u iña un ntí'i kue'en dú'va ña'a san vata koo é kuē'é u ntuví va'á iña ña ntii dañu ntúvi, un ntíí ntíí ña'a, ña e nátsu'un nta'a nto ko. ³ Sá'ā é ntuvi vā'á iña ña: te íni ñá nto, ñi ntō é Xuva ntí'xe ko nto, ni Jesūcristu, xu'u e táxnūu nto.

⁴ Xu'ú ne, é dē ka'nu ú nto ñuxiví sa. É nantí'i u tsiñu e teé tsiñu nto ko é víí u. ⁵ Vevíí ne, naxi'í nuu ka'nu nto kó nta'a nto ve, Ūvá, vata tsí o náxi'í nuu ka'nu nto kó ntē dí'na dá iñi ntu'u ñuxiví sa.

⁶ Ña é nakaxnúu nto i'a ñuxiví sa é tsu'un nta'a ntō kó ña ne, é nañé'le u ña xoo é ñi ntō. Tsí ñi ntō iña ntó ña ne, nátsu'un nta'a ntō kó ña ne, ñi ntō ña

kuínti'xe ña tú'un ntō. ⁷ Ini ñá ve tsí da nēé ka nuu i e tá'xi nto kó ne, nta'a nto vé'xi. ⁸ Tsi é nañé'e ú ña tú'ün e tá'xi nto ko. Tēkú ña ne, kutuni ña é nuu é ntaā i tsí nta'a nto vé'xi u. Kuínti'xe ña tsí ñi'ntō táxnūu nto ko.

⁹ 'Miī ña é kaikán u kuenta iña ña. Ñá te kuēnta iña ñá ñuxiví san, tsí kuenta iña ña e tá'xi nto ko, tsí ñi'ntō ña. ¹⁰ Un nti'ñi nee iña iō iña ko ne, iña ntō ñi; nee iña é iña ntó ne, iñā kó ñi. ñi'ntō ña ne, náxi'í nuu ka'nu ña ko.

¹¹ 'Xu'ú ne, ñá kutūví ka ú ñuxiví sa, ntá tsi ñi'ntō ña né, kuntōo ká ña ñuxiví sa. Tsí xu'ú ne, kñakutūví ú ni ntō. Úvá, ñi'ntō é vā'á kue'en nto ne, kñuu mé'ñu kunuu dava nto ña e tá'xi nto ko vata koo é uun tsi kúvi ña vatā ó uun tsi kúvi ú ni ntō ñi. ¹² Dā itūví dadñi ú ni ña i'a ñuxiví sa ne, xu'ú nada'an ú ña kuenta iña ntó, un nti'ñi ña e tá'xi nto kó ne, iñe ú ña kuenta. Ntē uun ña'a ña ña ni kúnāa ña (da mii tsi ña e dúkuan kúnāa san), vata koo é kúntaa vatā ó uve na'a kaka'an tú'un ntō.

¹³ 'Vi'i a vé ne, ntiko kōo u mí tuví nto ña. Núu i sá'á kaka'an u da tuví ka u ñuxiví sa vata koo é na nāku'un ñi'ntō ña vatā ó nuu ñi'ntō ña. ¹⁴ É nakué'e ú ña tú'un ntō. Ntá tsi ña ñuxiví sa ne, ntañchu'vi ña ña, tsí ña te ntáduku ntēe ká ña ñuxiví sa vata kaa u é ntē ña te ña ñuxiví sa ú ñi. ¹⁵ Ñá te kaikán u nta'a nto te natavā ntó ña ñuxiví sa, tsi é na kñuu mé'ñu kunuu dava nto ña nuu i é kñi kaa san. ¹⁶ Ñá te ntáduku ntēe ña ñuxiví sa, vata kaa ú xu'ú ñi. ¹⁷ Kué'e ntō é vii ñá da mii kue'en tsi é vā'a é ntio nto, tsí ini ña tú'un ntō é nuu é ntaā i. ¹⁸ Vata ó táxnūu nto kó ñuxiví sa ne, kuan koo taxnūu ú ña mé'ñu ña ñuxiví sa ñi. ¹⁹ Kuenta iña ñá ne, ntada ú ntuví iña ko kuenta ntá'a nto vata koo é na ntāda ña ntuví iña ña kuenta ntá'a nto ñi é na vii ña nee iña é nuu é ntaā i.

20 'Ñá te da mii tsi kuēnta iña ña sá'a é kākā'an ntâ'ví u, tsi kuenta iña ña é kuinti'xe i ko rkontûvi kuenta iña tú'un ñā. 21 Kaikan u é uun tsi na kūvi ña, un ntí'i ñā, vata tsi kaa o xo'ō dí, Ūva, é uun tsi kúvī ú ni ntō ne, uun tsi kúvi nto nī kó di. Te uun tsi na kuvi ña ni kō di vata koo é na kuīnti'xe ña ñuxiví sa tsí ñivi nti'xe ntō táxnuu nto ko. 22 Naxi'í nuu ka'nu ú ña vatā ó naxi'í nuu ka'nu nto kó vata koo é uun tsi na kūvi ña vata kaa ú ni ntō. 23 Tsi úun tsi kúvī ú ni ñā ne, uun tsi kúvi nto nī kó di, vata koo é uun tsi kuvi nti'xe ña. Kidáā ne, kutuní ñā ñuxiví sa tsí ñivi ntō táxnuu nto kó ne, dōó kakuinima ntó ña vatā ó kakuinima ntó ko di.

24 'Ō Ūva, ñivi ntō tsú'un nta'a nto ñā kó ne, ntio ko é kuntoo dadii ña nī ko mí kutúví u, vata koo é na kinī ñā ko é kaxi'í nuu ka'nu ú nta'a nto. Tsí kakuinima ntó ko un tsi nte dí'na dá iñi ntu'u ñuxiví sa. 25 Ō Ūva, ñivi ntō e dōo va'á nto. Ña ñuxiví sa ne, ñā ini ñā nto. Ntá tsi xu'ú ne, ini u nto ne, ña sá'á ini ñā tsí ñivi ntō táxnūu nto ko. 26 É kākā'an ntaa ú ni ñā xoo ñā'a nti'xe nto ne, kuan kōo vii ka ú di vata koo é na kuīnima ntó ña vatā ó kakuinima ntó ko ne, vata koo é mii ú kutúví u ni ñā —ka'an Jéssu.

18

Dā tñn ña Jéssu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

1 Dā kúvi ka'an Jéssu sá'a ne, kué'en ña ni ña ntini'i ña ūun xo diñi xi'nti ntúte Cedruun. Ikān kukí'vi ña má utun tatá kan ni ña ntini'i ñā. 2 Júdā, ña diko Jéssu ne, ini va'á ña ikān, tsi dōo ki'in ito kānakuntóo dadii Jéssu ni ña ntini'i ña ikān. 3 Dukuān né, ntēka Júdā sntadun ni ña ntáde kuenta xúkūn, ña e táxnūu tó'ō dutú nī ña fariseú san. Xée

ña ikān, odo ña ñū'ú, ni chū'un, ni káa é kā'ní nuu ña Jesuu. ⁴ Ntá tsi é ñni Jéssuu un ntí'i nūu i neé kuvi ña ne, kī ña, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—¿Xoó ña'a ntu ntánantuku ntō? —ka'an ña.

⁵ Nantíko koó ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—Jesuu, ñá ñuú Nazaree ntánantukū ntí ña — ka'an ña.

Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Diví ú xu'u —ka'an ña.

Júdā, ña é diko ñá san ne, ntítsí dadí ña ni ñā'a san. ⁶ Dā ka'an Jéssuu tsí diví ñā ne, un ntíi ntíi ñā'a san nákaa ata ñā; ntāva ña kue'en ñá ñu'u kān.

⁷ Kidáa ne, tsixe'e xtúku Jesuu ña:

—¿Xoó ña'a ntu ntánantuku ntō? —ka'an ña.

Ntáka'an xtúku ña:

—Jesuu, ñá ñuú Nazaree —ka'an ña.

⁸ Dā nantíko koó xtuku Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—É kākā'an xtúku ú ni ntō tsí diví ú xu'u. Te xū'ú ntánantuku ntō kó ne, na kī'in ká ña nguíi san — ka'an ña.

⁹ Kuan ō ka'an ñá vata koo é kūntaa tú'ūn é kā'an ña: “Ūvá, ña e tá'xi nto kó ne, nté uun ña ña ni kunáa ña”, ka'an ña. ¹⁰ Kidáa ne, Simuun Pedru táva nuu ña káa ñā né, dā é'nte tu'un ña lo'xo ña káde tsiñu iña dútu ñá odo nūú san; náki'i tū'un ñá lo'xo kua'a ña. Ña kade tsiñu sán ne, Malcu náni ña. ¹¹ Jesuú ne, kaka'an ñá ni Pedru kidaā:

—Nāxnuu vá'an káa ō. ¿Vá ñā ntu te nto'ó ko dontíni é ta'xi Uvā kó ko é ntō'o ko? —ka'an ña.

Dá ntítsí me'ñu Jéssuu nuu Ánaa

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Sntadún san, nī tó'o ña, nī ña ntáde kuenta xúkūn ña Israeé san ne, tñn ña Jesuu, da kí'ni kutu ñá ña. ¹³ Di'na intéka ña ña mí tuví Anaa, ñuntíi

dūtu ñá odo nūú kuia tsikan, ñá nani Caīfaa. ¹⁴ Dīvi Caīfaá ne, é kākā'an ñá tsi dii ka vá'ā ó te ūun tsi ña'a kuví ña kuenta iña un ntíí ntíí ña ñuu í san.

Dá kakā'án Pedru e ñá ini ñá Jesuu

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ña ntini'i ñā, ña uun ká san, ni Sīmuun Pedrú ne, ntīkin ñá Jesuu. Ini dūtu ñá odo nūú san ña ntini'i ñā, ña é uun sán ne, dukuān ne, kúk'ví ña ni Jēsuu iní vi'i dutu ñá odo nūú san. ¹⁶ Ntá tsi Pedrú ne, da nuū ntitsí ña atá xi'i kan. Kidāā ne, kué'en ña ntini'i ñā, ñá ini dūtu ñá odo nūú san, kaka'an ñá ni tā'nu nteé nta'a i xi'í san te kūvi kuíta ntí'xin Pedru iní vi'i kán di. ¹⁷ Ta'nu nteé nta'a i xi'í san ne, tsixe'e tūn Pedru:

—¿Vá ña ntu te dīvi ntō é kantīkin ntó ña tsikan?
—ka'án tun.

—Ña'a ní san, ñá te xū'u —ka'an ña.

¹⁸ Tsí da xe dóo vi'xín ne, ña ntáde tsiñu nī ña ntáde kuenta xúkūn sán ne, tūún ña ñu'ú ne, dā ntátuní ña. Ikān ntitsí dadíi Pedrú san ni ñā, katuní ña di.

Dā ito ntee dutu ñá odo nūú san Jesuu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Kidāā né, tsixe'e dūtu ñá odo nūú san Jesuu kuénta iña ñá ntini'i ñā ne, kuenta iña nchú'ūn é kanakuā'a ña ña'a san. ²⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Xu'ú ne, kaka'an ntaá u mé'ñū ña'a san un ntí'i kue'en dú'va ña. Nguentúvi tsi nakuā'á u ña má vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé san ne, ini ukún ka'nu sán di. Nté uun nuu i ña ni ká'an xu'ú u. ²¹ ¿Nté kui mií ú katsixe'e ntu ntō ko? Tsixe'e nto ñā'a san, ña téku i nté o kaka'án u. Dīvi ña ini ña nee iña é kākā'án u —ka'an Jēsuu.

22 Dá kakā'an ña sá'a ne, uun ña'a ña ntáde kuenta xúkūn sán, ña ntitsí etsin ne, xē'e nuu ña vinuu Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Nté kui kuan ntū ó kanantiko kōón kaka'an ni dútu ñá odo nūú san? —ka'an ña.

23 Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Tē ña vá'a o kaka'án u ne, ká'an nto nee iña é ña vá'ā ó san ni. Ntá tsi te vā'á o kaka'án u ne, ¿nté kui xē'e nuu ntun vinuú ko kuan? —ka'an ña.

24 Kī'ni kutu ña ña kídaā né, dā táxnū Anaá san ña mí tuví dutu ñá odo nūu, ñá nani Caífaa.

*Dá kakā'an xtúku Pedru tsi ñá ini ñá Jesuu
(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)*

25 Da ñā ntitsí Pedru, katúni ña nchú'un kán ne, kaka'an ñá'a san ni ñā:

—¿Vá ña ntu te ñvīn é ntīni'in ña tsīkán dí? —ka'an ña.

Ntá tsi ñvī ñā ne, kaka'an ña:

—Ñá'á ni san, ñá te xū'u —ka'an ña.

26 Kidáa ne, uun ña'a ña ntáde tsiñu iña dútu ñá odo nūú san, ñavi'i ña e é'nte Pedru ló'xo í ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Vá ña ntu te ñvīn é ini ú o ni ñā má utun tatá kán? —ka'an ña.

27 Ntá tsi Pedrú ne, kaka'an xtúku ña tsi ñá ini ñá ña ne, ura dú'va tsi i kána lí'xī san.

*Dá ntitsí mē'ñú Jesuu nuu Pílatu
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)*

28 Kidáā né, ntāka ña nú vi'i Caífaá ne, dā kueni'i ña Jéssu iní vi'i mē'ñú ña ñuú Roma. Dā ve vé'xi katúvi. Ña Israeé san ne, ña dí ni kī'ví ña iní vi'i mē'ñú san vata koo é ña naxe'é ña nta'a ña. Tsí te kuan kōo ne, ña kúvi ká'xí ña viko san. 29 Dukuān né, ntīi Pilatu nu kí'i kán, kaka'an ña:

—¿Neē ntú nuu i ntátsi'i kuétsi nto ña sã'a? —
ka'an ña.

³⁰ Nantíko koō ñá, ntáka'an ñá ni ñā:

—Tē dí ña kini kaa ña ne, ña ntádā ntí ña kuenta
ntá'a nto —ka'an ña.

³¹ Kidáā ne, kaka'an Pílatu ni ña:

—Kue'ēn ni'i nto ñá ni. Kada kú'vē ntó iña ñá
kuenta iña lei míi ntō —ka'an ña.

Ntá tsi ña Israeé san ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Dōo xii kaá te ntí'i kué'e ntí doxi'i dā xóo ká ña'a
—ka'an ña.

³² Dukuan ō kúvi vatā ó kaka'an Jésuu nté koo
kúvi tē xi'i ña. ³³ Kidáā ne, kúntí'ví xtuku Pilatu iní
vi'i mē'ñú san, dā kána ña Jéuu, kátsixe'e ña ñā:

—¿Vá ña ña Rei iña ñá Israeé? —ka'an ña.

³⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Vá kuēnta iña mii ntú nto é kuān ó kaka'an ntó
san ne, o dē xé tuku ña'a san kaka'an ñá ni ntō? —
ka'an ña.

³⁵ Nantíko kōó Pilatu, kaká'an ña:

—¿Vá ña Israeé ntú u? Ña ñuú mii o nī tó'ō dutú
san ne, ña ña ntáda ña o kuenta ntá'a ko. ¿Neé ntu
den? —ka'an Pilatú san.

³⁶ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Ñá te ñuxiví sa kade ú rei. Tē dí ñuxiví sa kade
kú'vé u ne, nté du'xen víi ña ntáde tsiñu iña ko vata
koo é xoxo ntada í ko kuenta ntá'a ña Israeé san;
ntá tsi ña te i'a káde kú'vé u —ka'an ña.

³⁷ Kaka'an Pílatu ni ña kidaā:

—¿Vá dukuan ntú é rei ntí'xen? —ka'an ña.

Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Mii nto káka'an nto é reí u. E ña ña tsiñu káku u.
Dukuān ne, vé'xi ú ñuxiví sa vata koo é ká'an u ne
iña é nuu é ntaā i. Xoo é ntio i é nuu é ntaā í ne,
katekú ña é káka'an u —ka'an ña.

³⁸ Tsixe'e Pílatu ña kidaā:

—¿Nee iñá ntu é nuu é ntaā í kuan? —ka'an ña.

Dā ntúvi Jesuu kuénta é kuvī ña

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Dā kúvi tsixe'e ña sã'á ne, kii xtuku ña, kaka'an ñá nī ña Israeé san:

—Nté uun kuétsi ña sã'á ña kánani'í ko. ³⁹ Ntá tsi nto'ó ne, vatā xkoó ini nto é nantiī ú uun ña'a ña nuu kutū mé'ñū viko sá ne, ¿ntio ntu nto é nantiī ú Rei iña ñá Israeé? —ka'an Pílatu.

⁴⁰ Un ntíí ntíí tsí ña'a san káchu'u ña, ntáka'an ña: —¡Ñá te ña tsikan nantii ntó ña, tsí Barabaá san! —ka'an ña.

Barabaá san ne, ña kae'ní ña'a.

19

¹ Kidáá né, kī'i Pilatú san Jesuú ne, da táxnūu ña é natīnuu ña ña xo'o ume. ² Sntadún san ne, de vá'a ña le'e e kúvi ntuku iñu, da xntéku ña dikí Jesuú ne, da xnúu ña ña doo tīnta. ³ Xée ētsin ña mí ntītsí ña ne, da ntáka'an ñá ni ñā:

—¡Ntiusi ntó, Rei iña ñá Israeé! —ka'an ñá, dā kátu nuu ña vinuu ña.

⁴ Kīi xtuku Pilatú san ne, kaka'an ñá ni ñā'a san: —Un kaa ña sã'a é nantiī ú ña nuu nto vata koo é na kūtuni nto tsí ña ni naní'i ko nté uun kuétsi ñā —ka'an ña.

⁵ Kidáá ne, ntīi Jesuu é ntēku le'e iñu san dikí ñá ne, nuu ña doo tīntá san. Kaka'an Pílatú san ni ñā'a san:

—¡Un kaa ñatī sa'a! —ka'an ña.

⁶ Dá ini tó'ō dutú san nī ña ntáde kuenta xúkūn sán ne, un tsi ntákachu'u ña ntáka'an ña:

—¡Na nākuntée ña ntiká krusi! ¡Na nākuntée ña ntiká krusi! —ka'an ña.

Kidáá ne, kaka'an Pílatú san ni ñā:

—Kuē'en ni'i mii nto ñá ni, dá naxnteē ntó ña ntiká krusi kan. Tsí xu'ú ka'án u ne, ña túvī nee kuetsí ña —ka'an ña.

⁷ Dā nantíko kōó ña Israeé san, ntáka'an ñá ni ñā:

—Lei iñá nti ne, kaka'an tsí da miī é kuvī ña, tsí dotō tsí kaka'an ña é Ī'xá Xuva ko ñā —ka'an ña.

⁸ Dā téku Pilatú san sá'a ne, dií ka ū'vi xtúku ña.

⁹ Kúntī'ví xtuku ña iní vi'i me'ñú san ne, dá kakā'an ñá ni Jēsuu:

—¿Mí'i ntu ñūu vé'xin? —ka'an ña.

Ntá tsi Jesuú ne, ñá ni ká'an kue'en ña. ¹⁰ Dukuān ne, kaka'an Pílatú san ni ñā:

—¿Nté kui ña kaká'an ntún nī ko? ¿Vá ña ntu ínin tsí kuvi vií u naxntēe ú o ntiká krusí, o kuvi nakāka xaa ú o? —ka'an ña.

¹¹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Ntē ña kuvi kadan kú'ven iñá ko tē ña te Xuva ko ni ta'xi ña o. Dukuān ne, dií ka iō kuetsí ña e ntáda kó kuenta ntá'a o —ka'an ña.

¹² Nté ūra tsikán ne, ntukū nuu iní Pilatú san nté koo nantīi ña ña. Ntá tsi ña Israeé san ne, un tsi ntákachu'u ña ntáka'an ña:

—¡Te nantīi nto ña sá'á ne, ñá te vā'á tiin nto nī Cesa! tsí te xōo ñá'a é kākā'an ña é rei ñá ne, kaka'an ntēe ña Cesá san —ka'an ña.

¹³ Dā téku Pilatu sá'a ne, nantīi ña Jēsuu. Kidáā ne, nákutūví ña nú mesa ví'i me'ñú san mí nani Gābata, é kāni tú'un Nú Xūú san é tū'un hébreu. ¹⁴ Dā ká'ñu ntuvi sispre víkó san ne, kaka'an Pílatú san nī ña Israeé san:

—¡Un kaa rei nto! —ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi un tsi ntákachu'u ña'a san ntáka'an ña:

—¡Kuē'en ni'i ntó ña! ¡Kuē'en ni'i ntó ña! ¡Dá naxnteē ntó ña ntiká krusi kan! —ka'an ñá'a san.

Kaka'an xtúku Pilatú san ni ñā'a san:

—¿Vá naxntēe ntú u rei nto ntíkā krusi kan? —
ka'an ña.

Nántiko kōo tó'ō dutú san, ntáka'an ña:

—Xoxó ka xtúku é reí ntí, tsí da mii tsí Cesá san
—ka'an ña.

¹⁶ Kidáā né, ntāda kuenta Pílatú san Jésuu é na
naxnteē ñá ña ntiká krusi kan. T̄in ña ña né, dā
kue'en ni'í ña ña.

Dā nakuntée Jesuu ntiká krusi

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Nt̄i Jesuu, ntéku dokó ña krusi ña, kue'en ña mí
nani Gōlgota é kāni tú'un Xkidiki Nt̄ixi k̄an é tū'un
hēbreu. ¹⁸ Ik̄an naxnteē ñá ña ntiká krusí san ni
ūvi ña'á ka ñat̄i. Uun ña nteē ña diñi kua'a ña ne,
uun ña nteē ña diñi datsín ña. J̄esuu ne, nuu mé'ñu
ñá. ¹⁹ Pílatú san ne, táxnū ña kuvá'a ta'vi rkunū
é kuntéé dikí krusí san é k̄aka'an: “Jesuu, ñá ñuú
Nazaree, Rei iña ñá Israee”, ka'an. ²⁰ Dōó tit̄in ña
Israeé san nakuá'a ña tú'ūn sa'á, tsí mi naxnteē ñá
Jesuu ntiká krusí ne, ētsin ñuú ka'nu. Úni tū'ún san
uve na'a: tú'un hēbreu, latiín, ni tū'ún griegú di.
²¹ Tō'ó dutu iña ñá Israeé san ne, ntáka'an ñá ni
Pílatú san:

—Ñá ku xnteē nto: “Rei iña ñá Israee”. Dií ka vá'á
ó te xnteē nto: “Ñá é k̄aka'an é Rei iña ñá Israee” —
ka'an ña.

²² Ntá tsi Pílatú san ne, nantíko koō ñá, kaka'an
ñá:

—Ē xntée na'a ú ne, é kuan tsí koo —ka'an ña.

²³ Dā kúvī naxntéé sntadún san Jesuu ntiká krusí
san ne, kí'i ña doo ñá ne, dā kátsin dava ña kimi
ta'vi. Uun ta'vi uun ta'vi ni'í ñá xe un xé un ñá. Dā
kí'i ña du'nu kani ñá di, ntá tsi du'nu ñá ne, kantāa
tsi nte dukun i un tsi nte xú'u i; ña tūvī mí'i x̄í'i

ta'an. ²⁴ Dukuān ne, sntadún san ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña:

—Ñá nakatsin o sã'a; dií ka vá'ā ó te nadĩki ó xoo e ní'i i —ka'an ña.

Kuan ō dé ña vata koo é kuntaa vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Kãtsin dava ña doó ko, Nadiki ña xoo é ní'i i dú'nú ko”, ka'an. Kuān o dé sntadún san.

²⁵ Dĩ'i Jēsuu ni ta'an dĩ'i ña, María, ñadĩ'i Clíofa, ni María Madālená ne, ntáñi étsin ña nú krusí san mí ntēe Jesuu. ²⁶ Dā íni Jesuu dĩ'i ña ni ña ntini'i ñā, ña e dóo kuinima ñá ne, kaka'an ñá ni dĩ'i ñā:

—Nakunúu nta'a nto í'xá nto dan —ka'an ña.

²⁷ Dá kakā'an xtúku ña ni ña ntini'i ñā:

—Nakunúun nta'an dĩ'i ō dan —ka'an ña.

Nté ntuvi tsikán ne, nákunuu nta'a ña ntini'i ñā sán dĩ'i Jēsuu.

Dā xi'i Jēsuu

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Dā kúvī sá'a ne, íni Jesuu tsi é kuntaa ntĩ'i vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō ne, kaka'an ña:

—Kaitsí ko ntute —ka'an ña.

²⁹ Ikān tuví uun kídĩ ntĩdi íā ne, xnuu nto'o ña uun tĩ'nti doó ne, dā xntídō ñá dĩki chñn ne, da xní'ni ña xu'u ña. ³⁰ Dā kúvī xí'i ña ntĩdi íā sán ne, kaka'an ña:

—É kũntaa ntĩ'i ve —ka'an ña.

Kidáā né, nãxka'nu nteĩ ña dĩki ñá ne, xí'i ñā.

Dā íxi nūu uun sntadún san káa má xkĩntika Jesuu

³¹ Ntuvia sã'á ne, ntuví é koo tu've iña víko ka'nu san. Ña Israeé ne, ña ni ntío ña é kũve ka kũñu ña ntiká krusi ntuvi dá iō dá'na, tsi dóo ka'nu ntuvi tsikan. Dukuān ne, kaka'an ñá ni Pílatú san te kué'é ña itsi é ka'nu ña xkidá'nta ña uve ntiká krusí

san vata koo é na kūví kantí'i ña ne, dá kūvi nanuu nteé ña ña ntiká krusi. ³² Kidáā ne, kué'en sntādún san, kuka'nu ña xiki dá'nta ña ata iko dīñi Jesuú san. ³³ Ntá tsi dā xee étsin ña mí rkāa nteé Jesuú ne, kūtuni ña tsi é xi'i ña. Dukuān ne, ñá ni ē'nu ña xiki dá'nta ña.

³⁴ Ntá tsi uun ña'a sntadún san ne, i'xi nūu ña káa ñā má xkintika Jēsuú ne, ura tsí i kii ñiñi ni ntute. ³⁵ Xu'u é kantaa ú ni nto sá'á ne, iní u nee iña kúvi. Kaka'an ntáa ú ni ntō vata koo é na kuinti'xe nto di, tsí iní u tsi nuu é ntaā i é kāká'án u. ³⁶ É un nti'i nūu i sá'a kúvi vata koo é kuntaa vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Nté uun xiki ña ña ni tá'nu”, ka'an. ³⁷ Uun ká xtuku nuu i kaká'an tú'un Xuva kō di: “Kiní ña'a san ña é i'xi nūu ña káa kúñu ñā”, ka'an.

Dā intú'xi Jesuu

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Dā ita ntí'xin kúvi sá'a ne, vé'xi uun ñā'a, ñá nani Jōsee, ña ñuú Arimatea. Kuinti'xe xu'ū ña Jesuu tsí da xé ū'ví ña ña Israeé san. Divi ña íkan ñá nta'a Pilatú san te kué'é ña itsi é naki'i ña kúñu Jēsuu. Pilatú san ne, xé'e ña itsi é kuān koo víi ña. Kidáā ne, ixnakí'i ña kúñu Jēsuú ne, dā kue'en ni'i ña. ³⁹ Ikan tsí xee Nícodemu, ña é ñe'e é nñū, ixka'an ñá ni Jēsuu, ódo ñā vata oko u'xi kílū cho'o vídin é kadāka dú'xe utun ni ū'xen xaví san. ⁴⁰ Ntuví ña náki'i ña Jesuú ne, dā náxtinuu ñá ña doo kui'xin e xntá'a ña u'xen cho'ó san vatā xkoó ini ñá Israeé san. ⁴¹ Mī náxnteē ñá Jesuu ntiká krusí san ne, ikan ētsin má utun tata. Ikān tuví uun ñañā xēe mí é vāta xoxo kunuu ntú'xi i. ⁴² Ikan tsí xnuu ntú'xi ña Jesuu, tsi íkan ētsin tuví ñañā san, tsí da xé kuenta iña i é kāxio tū've víko iña ñá Israeé san.

20

*Dā ntoto Jesuu**(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)*

¹ Ntuvi dá naki'i vité san ne, ntikin nī'ni ká kue'en María Madālena nú ñaña kān. Dā ito ña ne, iní ña tsí e xío tuví xuu é katāvi núu xu'u ñaña san. ² Kaxkainu ña kue'en ña mí ntoo Simuun Pedru ni ña ntiní'i ñā, ña e dóo kuinima Jesús. Kaka'an ñá ni ñā:

—É nātavá ña Mastru ko nú ñaña ña kān né, ntē ñá iní o mí'i kūnaxnúu ña ña —ka'an Maríā san.

³ Kidāā né, kīi Pedru ni ña ntiní'i ñā, ña uun san, kue'en ñá nú ñaña kān. ⁴ Ntuvi ñá koo da ntaínu ña kue'en ña, ntá tsi díi ka inú ka ña é ña uun san. Di'ña ña xee ña nú ñaña san. ⁵ Náxkā'nu ntei ña dikí ña, ito ni'ni ña iní ñaña sán ne, iní ña doó san, ntá tsi ña ni kí'vi ña. ⁶ Kidāā ne, xée Simuun Pedrú san ne, dā kukí'vi ña iní ñaña sán ne, ikān iní ña doó san. ⁷ Ta'vi dōo é itínuu dikí Jesúsú ne, ñá te tūví dadíi ká ni dōo ka'nú san, tsí e xío tuví kata'nu va'a. ⁸ Kidāā ne, kúkí'ví ña uun ña'a sán di, ña é xee dí'na nú ñaña sán ne, dā iní ña ne, kuínti'xe ña. ⁹ Ntá tsi vata kí'in dikí ña é uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō tsí da mií é ntoto ña tē xi'i ña. ¹⁰ Kidāā né, ntiko kōo ña ntiní'i ñā, kunú'u ña nú vi'i ña kān.

*Dā ntii díto Jesuu núu María Madālena**(Mr. 16:9-11)*

¹¹ Ntá tsi Maríā sán ne, ntitsí ña diñi ñaña san, kaéku ña. Kuan tsí ó kaeku ña, náxkā'nu ntei ña dikí ña, ito ni'ni ña iní ñaña sán ne, ¹² iní ña uvi ña'a ánjē san é ñu'u ña doo kui'xin. Ntoó ña nú xuu mí intéku kúñu Jesús. Uun ña'a ña tuví ña dikí ñaña sán ne, uun ña'a ña tuví ña xe'e i kan. ¹³ Tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui kaekun ntun, ñadí'i? —ka'an ña.

—Tsí kue'en ni'i ña Mastru kó ne, ntē ñá iní u mí'í xnúu ña ña —ka'an ñá ni ñā.

¹⁴ Dā ve tsi kaka'an ña sá'a ne, xkokōto ñá ne, ikan tsí iní ña Jesuu ntítsí ña, ntá tsi ña ni iní ña te ñi ñi Jēsuu. ¹⁵ Jesuú ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui kaekun ntun, ñadĩ'i? ¿Xoó ña'a ntu kanantukūn? —ka'an ña.

Ña kaito ntodo útun tatá san, kuíni Maríā sán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Te ñi ñi nto kuē'en ni'i ntó ña ne, ká'an nto nī ko mí'í náxnuu nto ñā vata koo é k'ín u, kínaki'í u ña —ka'an ña.

¹⁶ Dá kakā'an Jēsuu ni ña:

—¡Maríā! —ka'an ña.

Dā xkókoto ña, kaka'an ñá ni ña tū'un hébreú san:

—¡Rabuni! (é káni tú'un Mastru) —ka'an ña.

¹⁷ Dá kakā'an Jēsuu ni ña:

—Ñá kū dí tñn nta'ān ko, tsí vata ntāā u mí tuví Uvā ko. Ntá tsi kuē'en mí ntántoo ení ko ne, ká'an ni ñā tsí ntaa u mí tuví Uvā ko, é ñi ñi Uva ntō ñi, tsí uun tsi Xuva ko ni ntō —ka'an ña.

¹⁸ Kidāā ne, kué'en Māría Madālená san, kuka'an ñá ni ña ntini'i ñā:

—¡É iní u Mastru kó ve! —ka'an ña.

Kidāā ne, ntaa ña ni ña tū'un é kākā'an Jēsuu ni ña.

*Dā ntii díto Jesuu mí ntántoo ña ntini'i ñā
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)*

¹⁹ Dā kuáa ñi ñi tsi ntūvi é kuvi uun vité san ne, kantí'u tsí xi'í san mí ntoo ña ntini'i ñā, tsí da xe ntaú'vī ñá ña Israeé san. Ikan tsi kúkí'vi Jesuu, ntítsí ña mé'ñu ña kán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto —ka'an ña.

20 Dā kúvi ka'an ña sá'ā ne, náñē'e ñá ña nta'a ña ni xkintika ñā. Nǎ tē nté kaa naku'un díní nima ñá ntini'i ñā da íni ña Jesuu. 21 Kidáā ne, kaka'an xtúku Jesuu ni ña:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto. Vata ō táxnuu Uvā kó ko ne, kuan koo taxnúu ú nto dí —ka'an ña.

22 Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, tǐ'ví nteē ñá ña, kaka'an ña:

—Naki'i nto Espíritū Sántū san. 23 Da xōó ka ña'a é kāda ka'nu iní nto ni ña kuétsí ña ne, é ntǐ'i kuétsi ñā. Ntá tsi da xōó ka ña'a é ña kada ka'nú iní nto ni ña kuétsí ña ne, é kuan tsí koo kuétsi ñā —ka'an ña.

Dā íni Tumaá e ntóto Jesuu

24 Ntá tsi Tumaá san, uun ña'a ña é kuvi uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā, ña e ntántēe I'xa Uví ne, xóxō ña da ntii dító Jesuu. 25 Ntá tsi ntáka'an ñá ntini'i ña, ña nguii san ni ña:

—É iní ntí Mastru kó ve —ka'an ña.

Ntá tsi Tumaá san ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Vá ntāa ntu? Tē ña kiní u mí dūku tsikí san nta'a ña, tē ña naki'ví u rkinta'á ko mí dūkú san ne, o tē ñá naki'ví u nta'a ko mí kanúu xkintika ñā dí ne, ña kúvi kuinti'xe ko —ka'an ña.

26 Dā kúvi ūna ntúvi ne, ntoo xtuku ña ntini'i ñā má vi'i kǎn né, ikǎn tuví Tumaá san dí. Kanti'u tsí xi'i ntóo ña, ntá tsi xee xtúku Jesuu, ntítsi ña mé'ñu ñā, kaka'an ña:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto —ka'an ña.

27 Kidáā ne, kaka'an ñá ni Tūmaá san:

—Nakǐ'vín rkinta'a o i'a ne, koton nta'a kó san ve. Tǎ'xin nta'a o, dá nakǐ'vín xkintikā kó san. Nǎ ku kuān nte dó'on; na kuínti'xe o ko —ka'an ña.

28 Nantíko kōó Tumaá san, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Tō'ó miī ko! ¡Xuva ntǐ'xe ko! —ka'an ña.

²⁹ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Vi'i a vé ne, kakuinti'xe o tsí da xe ínín ko. Ntá tsi jnté kui va'á ña'a, ña é kakuinti'xe i kó kuān te vata kiní ña ko! —ka'an ña.

Nuu i é de vá'a ña tutú sa'a

³⁰ Ñá te da dīi ka nuu i é idé Jesuu núu ñá ntini'i ñá é ña ni úve na'a tutú sa'a. ³¹ Ntá tsi nuu i sá'a úve na'a vata koo é kuīnti'xe nto tsí Jesuú ne, ðivi ñá é táxnuu Xuva ko ñá né, ðivi ñá é I'xá Xuva ko ñá ði. Te kuīnti'xe nto ña ne, ní'i nto ntuvi vā'á iña ntó kuenta iña ña.

21

Dā ntii dītó Jesuu núu ū'xe ñá'a ña ntini'i ñá

¹ Dā rkontúvi e kúvi sá'a ntii dītó Jesuu mí ntoo ña ntini'i ñá etsín nu míni kā'nu é nani Tīberia. Sá'ā kúvī da ntii dīto ña.

² Ikān ntoo dadīi Simuun Pedrú san ni Tūmaa, ña e ntántēe I'xa Uví, ni Natanāee, ña vé'xi ñuú Canaa é kāduku ntēe ñuú Galilea, ní ntuvi i'xá Zebedeu, ni úvī ka xtúku ña ntini'i Jésuu. ³ Simuun Pedrú san kaka'an ñá ni ñá:

—Xu'ú ne, tsāká kitáva u —ka'an ña.

Ntáka'an ñá ni ñá:

—Kí'ín ntí ni ntō ði —ka'an ña.

Kué'en ñá, ñu'ú ña tun ntōó san. Ntá tsi niñu tsikán ne, nté uun tsákā ña ni tavá ña. ⁴ Ntá tsi dā ve'xi túvi ne, ikān ntii dītó Jesuu, ntítsi ña ðiñi ntute san. Ntá tsi ña ntini'i ñá ne, ñá ni ñni ñá te ðivi Jésuu.

⁵ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Ō dá!, ¿vāta ntu ní'i nto tsákā san? —ka'an ña.

—Vátā —ka'an ña.

⁶ Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Nakuítá nuu nto xunu nto diñi kuá'a nto sán ne, ikan nī'i ntó ti —ka'an ña.

Kuān o dé nti'xe ña ne, ntē ña ni kuvi natavá ka ña xunu san e dóo ñu'u tsitu kuē'en tsákā san. ⁷ Ña ntini'i ña, ña e dóo kuinima Jésuú ne, kaka'an ñá nī Pedrú san:

—¡Divī mastru kó ña! —ka'an ña.

Dā ve tsi téku Pedrú san é divī Tó'o ñā ne, nákunū ña du'nu ña, tsí kantií ña nuu ña, dā entíta ña iní ntute san. ⁸ Da ñi vē'xí ña nguii sán iní tun ntóo san, ntáñu'u ña taraxá san é ñu'u tsitu tsákā san. Ñá te nté sa ikā ñu'u ña nú ntūte san; ió te ūun sientu métrū. ⁹ Dā núu ña tun ntóo san nú ñuti kán ne, ikān iní ña é kai'xi ngíñu'u, nteku ítun tsákā san ni tañú'ū san. ¹⁰ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Na kī'xi nto uvi a tsáka, kiti dā ve táva nto san —ka'an ña.

¹¹ Kūxee xtuku Simuun Pedrú san iní tun ntóo san ne, kanañu'u ña taraxá san ñu'u kán. Uun ito tsi ñú'u tsitu kuē'en taraxá san tsáka na'nu nti'i, uun sientu uvi díko uxuni ti. Kuān te dóo kue'e tī ne, ntē ña ni ntatsin táraxá san. ¹² Kaka'an Jéssu ni ña:

—Kixká'xi nto kuenta teváa —ka'an ña.

Kidáā ne, nté uun ña'a ña ña ni kene iní ña tsixe'e ña ña xoo ñá'a ña, tsí da xé iní ña tsí divi nti'xe ña é Tó'o ñā. ¹³ Xée etsin Jesuú ne, dā nánuu ntá'a ña tañú'ū sán, xe'é ña ña. Kuan tsí o dé ña nī tsákā sán di.

¹⁴ E sá'ā kúvi ūni íto e ntii dító Jessu núu ñá ntini'i ña dā ntóto ña é xi'i ña.

Kaka'an Jéssu ni Símuun Pedru

¹⁵ Dā kuvi é'xi ña ne, kaka'an Jéssu ni Símuun Pedru:

—Simuun, í'xá Juaan, ¿vā dií dií ka ntu kakuinima ó ko é sã'a? —ka'an ña.

Kaka'án Pedru ni ña:

—Ini ntú ku nto, Mastru, tsí ntio kó nto —ka'an ña.

Kaka'an Jésuu ni ña:

—Kué'ēn é kā'xí a le'ntú ko sán ni —ka'an ña.

¹⁶ É kūvi uvi íto tsixe'e Jēsuu ña:

—Simuun, í'xá Juaan, ¿kakuinima ntú o ko? —ka'an ña.

Kaka'an ñá ni ñā:

—Nuu é ntaā i, Mastru. Ini nto tsí ntio kó nto —ka'an ña.

Kaka'an Jésuu ni ña:

—Kuenta vín le'ntú ko sán ni —ka'an ña.

¹⁷ É kūvi uní íto tsixe'e xtuku ña ñā:

—Simuun, í'xá Juaan, ¿ntio ntu o ko? —ka'an ña.

Pedru san ne, dōo u'vi kúvi ña é uní íto tsixe'e ña ña tē ntío ña ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastru, ñi'ntio ñi'ntio é un ntí'í. ñi'ntio ñi'ntio tsí ntio kó nto —ka'án Pedru san.

Kaka'an Jésuu ni ña kidaā:

—Kué'ēn é na kā'xí le'ntú ko sán ni. ¹⁸ Nuu é ntaā i é kāka'án u ni ō. Dā kúvin ñatíí kuetsí ne, nákunūun du'nu o dá kī'in da mí'í ka mí'ntio o. Ntá tsi tē kuátān ne, koó da nakāan ntá'a o ne, tuku ña'a naxnūu ña o du'nu ó ne, dá kī'in ni'í ña o mí'í ña ntío o é kī'in.

¹⁹ Kuan ō ka'an Jēsuu vata koo é kūtuní Pedru nté koo kuví tē xi'í ña, vata koo é kā'an ñá'a tsi dōo ka'nu Xuva kō. Kidāā ne, kaka'an ñá ni ñā:

—jKuntíkín ko! —ka'an ña.

Uun ña'a ña ntini'i Jēsuu, ña e dōo kuinima ña

²⁰ Dā xkókoto Pedru ata ñá ne, ñi'ntio ña tsí kantíkín ña uun ña'a ña, ña e dōo kuinima Jēsuu, ña e itúvi

diñi ña da é'xi dadii ña da kúvi viko san, ña é tsixe'e xoo ñá'a é diko i ñā. ²¹ Dā íni Pedru ñá ne, katsixe'e ña Jēsuu:

—Ñā sā'á ne, ¿nté ntu koo kuvi ña? —ka'an ña.

²² Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tē ntio ko é kutuvī ñá da nté nainu xtúku ú ne, ¿vá neē ntú kuenta iña o? ¡Divīn né, kuntikín ko! —ka'an ña.

²³ Dukuān ne, kuiní ña ntákuinti'xe i san tsí ña kuví nti'xe ña tsikan. Ntá tsi ña te ni ká'an Jēsuu e ña te kuví ña. Da mii tsī é kākā'an ña: “¿Vá neē ntú kuenta iña ó te ntio ko é kutuví ka ña dā nté nainu xtúku u?”, kuan ō ka'an ña.

²⁴ Divi ña ntini'i Jēsuu, ña tsikán ne, divī ú xu'u é kantaa ú ni ntō nee iña e íni u. Xu'u tée na'á u tú'ūn sa'a. Ini o tsí nuu é ntaā i é kākā'án u.

²⁵ Jesuú ne, dií ka tītín ka nuu i é idé ña di. Tē dí ni ūve na'a un ntíí ntīí sá'a ne, á te ntē ña xee tá'an ñuxiví sa é kuntōo tutu é ūve na'a kaka'an íña ña.

**Tū'ún xuva kō vatā ó ntáka'an ña ñuú
Coatzospan
New Testament in Mixtec, Coatzospan
(MX:miz:Mixtec, Coatzospan)**

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Coatzospan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Coatzospan

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

8f775598-56d9-56fd-966e-15e054d2f275